

FOREBYGGELSE

Specialisering

KONTRAST

har høj prioritet

VENTETIDSGARANTI

skal ikke dække alt

BLANDE SIG

Sundhedsvæsenet må gerne

STIL KRAV

En værdig død til patienterne

BORGERE OM SUNDHED

BUDGETTET

skal holdes i ro

NYE

Behandling skal

LIGE

Alle skal behandles

Tjahh, til

BRUGERBETALING

Læs side 20-33

■ **Blodet flyder** på patienthotellet, side 6

■ **Test hospitalet**, før det er bygget, side 34

■ **Venteliste sendt på skrump**, side 44

Tag bladet med hjem

midt

magasinet **midt** 02 • 11

Frilandsmuseet HJERL HEDE

Levendegørelsen 2011

25. juni til og med 14. august &
20-21. august og 27-28. august
kl. 12.00 - 16.00

*Besøg også
Restaurant Skyttegården*

Åben fra kl. 10.00

www.hjerlhede.dk

Hjerl Hedevej 14, DK7830 Vinderup
+45 9744 8060 - info@hjerlhede.dk

Far på færd 12

Foto: Tonny Foghmar

- 6 Blodigt hotelophold
- 12 Adgang forbudt for kvinder
Handicappede børn giver den gas sammen med farmand
- 18 Vi flytter sammen
Det vrirler med fusioner i Region Midtjylland
- 20 Tema: Borgertopmøde
- 34 Test hospitalet, før det er bygget
- 37 Ahhhtju! På pollenjagt i Viborg
- 38 De higer og søger i Gødstrup
- 44 Ventelisten er sendt på skrump
- 46 Dit genetiske stamtræ
gemmer på hemmeligheder
- 54 Det summer af sol
– og af sommerfugle
- 60 Peter laver is med krummer i

54 Sommerfuglesafari

Foto: Morten DD Hansen

20

Faste sider:

- 4 Kære læser
- 10 Regionen kort
- 32 Den varme kartoffel
- 50 Regionen kort
- 52 Mig og Midtjylland
- 58 Andre regioner kort
- 63 Quiz
- 64 Kryds
- 65 Vigtige numre
- 66 Kort over regionen

**BORGERE
OM
SUNDHED**

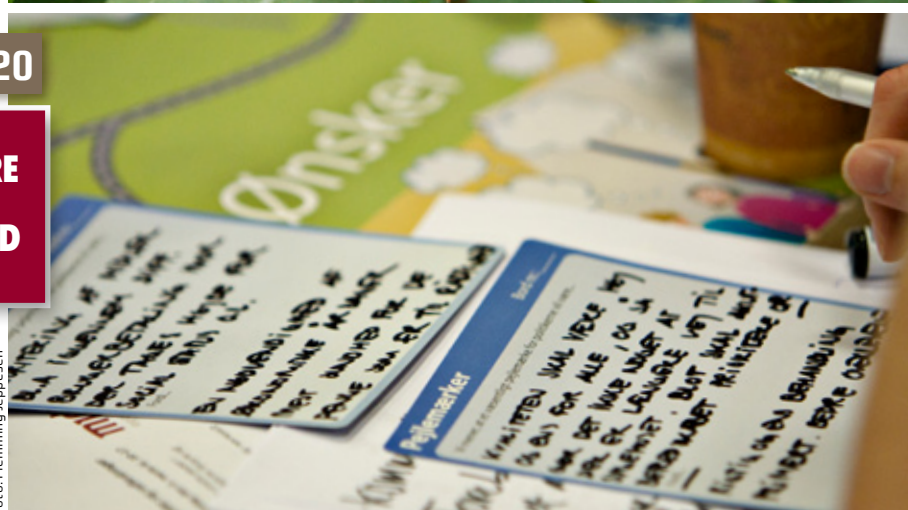

Foto: Flemming Jeppesen

Af Birgitte Thingholm
Ansvarshavende redaktør

Kære læser

Stor interesse for borgertopmøde

Verden er af lave. Alle er så egoistiske i dag og tænker først og fremmest på deres egen navle. Hvad skal det ikke ende med?

Pessimismen har det med at blomstre, når man sammenligner de gode gamle dage med nutiden. Nogle gange så meget, at det nærmest har karakter af hjernevask og er en af den slags sandheder, der bare er sand. Det går ned ad bakke. Basta!

Så det er dejligt en gang imellem at blive bekræftet i, at verden måske står alligevel, og at vi danskere faktisk gerne engagerer os i store og svære problemstillinger om samfundet milevidt fra navle-afstand. Også selv om det skal koste en hel fridag i det herligste forårsvejr.

Et eksempel er det borgertopmøde om prioritering i sundhedsvæsenet, som Region Midtjylland holdt den 5. marts i Silkeborg. 373 borgere sagde ja tak til at bruge en lørdag på at drage til borgertopmøde med det mål at give de folkevalgte viden om, hvordan borgerne ser på værdier og udfordringer i sundhedsvæsenet. Kan man for eksempel stille krav om, at en overvægtig person skal tabe sig, før vedkommende kan blive opereret? Er brugerbetaling en vej ud af de store økonomiske udfordringer. Blot for at nævne et par eksempler.

Der var kun plads til 275 borgere i Silkeborg Hallerne, så det var desværre nødvendigt at afvise flere interesserede.

Men tænk, at vi lever i et land, hvor travle mennesker med glæde og interesse vælger at bruge deres fritid på sådan et emne. Det vil jeg tænke på, næste gang jeg støder på billedet af mine landsmænd som en samling jeg-er-mig-selv-nok personer.

I dette nummer af Magasinet Midt sætter vi fokus på, hvilke budskaber borgerne sendte til de folkevalgte på mødet. Vi viser en oversigt over de ti hovedbudskaber og via en lille net-quiz giver vi dig lejlighed til at teste, om du er enig med de borgere, som deltog på dagen. ■

Tema side 20 til 33

magasinet **midt** ■ juni 2011 ■ magasin for medarbejdere og borgere i Region Midtjylland

Region Midtjylland
Koncern Kommunikation
Skottenborg 26
Postboks 21
8800 Viborg
Tel. 7841 0000
www.magasinetmidt.rm.dk
magasinetmidt@rm.dk

Redaktion:
Kommunikationschef
Birgitte Thingholm (ansv.)
Journalist Anne Domino (red.)
Grafiker Birte Randeris
Journalist Mette Breinholdt
Journalist Jørn Gade
Fotograf Tonny Foghmar
Grafiker Sine Claudell

Se www.magasinetmidt.rm.dk
for yderligere information.

ISSN: 1902-2743

Produktion: Grafisk Service
Tryk: Datagraf
Annoncer: DG Media A/S, Tel. 7027 1155
Oplag: ca. 35.000

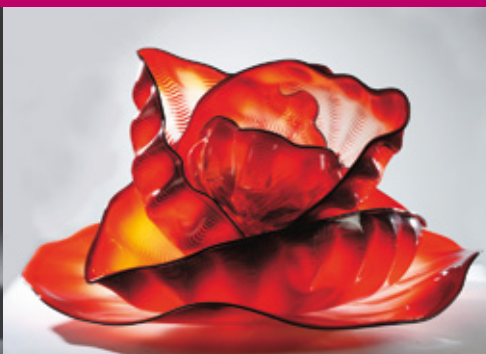
Eftertryk tilladt med tydelig kildeangivelse
Næste nummer udkommer september 2011

midt
regionmidtjylland

Besøg Glasmuseet Ebeltoft og oplev glassets magiske verden

Moderne international glaskunst
Spændende særudstillinger
Glasunivers – det digitale sanserum
Café med lækre retter og havudsigt
Butik med stort udvalg af glasdesign
Arbejdende glasværksted
Arrangementer for grupper

 Glasmuseet Ebeltoft

Glasmuseet Ebeltoft
Strandvejen 8
8400 Ebeltoft

Tel.: +45 86 34 17 99
Fax: +45 86 34 60 60

glasmuseet@glasmuseet.dk
www.glasmuseet.dk

www.glasmuseet.dk

Blodet flyder på patienthotellet

I Silkeborg bliver patienter med behov for blod sendt uden om hospitalet og direkte ind på patienthotellet, der siden oktober har været leveringsdygtig i »eneværelser med blod«.

Tekst: Anne Domino
Modelfoto:
Tonny Foghmar

Hvis Dracula skulle indlogere sig på et hotel i Danmark, så ville han sikkert vælge patienthotellet ved Regionhospitalet Silkeborg.

Her flyder blodet bogstavelig talt, men måske under lidt for kontrollerede former for Draculas smag.

Siden oktober har praktiserende læger i Silkeborgområdet kunnet visitere patienter med behov for blod direkte til transfusion på patienthotellet uden om hospitalet.

Patienten slipper på den måde for en forundersøgelse hos en hospitalslæge og en regulær hospitalsindlæggelse.

Hospitalet sparer modsat tid og ressourcer – både til forundersøgelsen af patienten inden transfusionen og til det papirarbejde, som naturligt følger med, når en patient er på hospitalet.

Ansvar for blodtransfusionen – og vurderingen af, hvornår den er nødvendig – ligger alene hos den praktiserende læge, som også selv bestiller tid til blodtransfusionen gennem regionshospitalets medicinske bookingcenter.

– Ordningen giver de praktiserende læger noget ekstraarbejde, men det er en kæmpe fordel for patienten, så det gør vi gerne. De patienter, som har behov for blod, er jo kroniske patienter, som har set nok sygehuse og hvide kitler i deres liv. De er som regel lykkelige for, at de ikke skal ind på en travl hospitalsafdeling, men i stedet kan bruge patienthotellet, fortæller Estrid Muff, som er praktiserende læge i Silkeborg og har været med til at udarbejde de nye blodtransfusionsforløb.

Spar på ventetiden

Regionshospitalet Silkeborg har med sin særstatus som Region Midtjyllands Center of Excellence forpligtet sig til at finde løsninger, der kan gøre patientens vej gennem sundhedssystemet mere smidig.

Blodtransfusionerne på patienthotellet er et godt eksempel på, hvordan man gennem samarbejde på tværs af sektorer – her hospital, patienthotel og praktiserende læge - og flytning af opgaver både kan spare penge og give patienten en bedre oplevelse.

Flere patienter giver udtryk for, at de befinder sig bedre på det rolige patienthotel med eneværelse og eget badeværelse end på en travl hospitalsafdeling.

– De patienter, som har brug for blod, er syge, men en blodtransfusion er ikke nødvendigvis akut. Det betyder, at de måske ligger og venter på transfusionen både hele og halve dage. Og det er ikke et udtryk for, at personalet på afdelingen ikke gerne vil hjælpe, men et udtryk for, at personalet må prioritere og behandle de akutte patienter først. Men alvorligt syge mennesker – mennesker, som måske er døende – har andre og meget vigtigere ting at give sig til end at sidde og spille tiden på et hospital, forklarer Liselotte Pedersen, som er sygeplejerske på patienthotellet.

Blod forbudt i restauranten

En patient, der skal have blod på patienthotellet tjekker typisk ind på hotellet tidligt om morgenen. Mens blodet langsomt drypper ind i patienten gennem en vene i hånden kan patienten se fjernsyn,

ERYTHROCYTUS SÜSPENSION
LEUKOCYTD EPLETERET
Leukocytter < 1 x 10⁶
EVF 0,5 - 0,7
Nettovægt g 269
heraf 100 g SAGM

W0095 1171 6769 8 M
A RhD NEG
A RhD NEG
Brytrocycusp.
W0095 1171 6769 8 M

W0095 1171 6769 8 M
A RhD NEG
Lageretemp: 2-6°C
Tappedato: 27.04.2011
Blodbankerne i Århus A-mc

W0095 1171 6769 8 M
A RhD NEG
Lageretemp: 2-6°C
Tappedato: 27.04.2011
Blodbankerne i Århus A-mc

Fabrikanten BEKA
DK-5250 MARLEV
TELEFON 65 95 12 66

► ► læse en bog, have besøg af pårørende eller hvile sig i sin seng på værelset.

Ved frokosttid bliver behandlingen afbrudt, hvis patienten vil spise i hotellets restaurant.

– Man kunne godt fortsætte behandlingen under frokosten, men vi har valgt, at vi ikke vil have blod- eller væskestativer i restauranten. Vores patienter er i forvejen dårlige og har ofte dårlig appetit. Derfor skal de ikke sidde i restauranten med dropstativer, som minder dem om, at de er syge. Patienterne går også i deres eget tøj, når de er her. Jeg tror, det betyder, at de føler sig mindre syge, forklarer Liselotte Pedersen.

Patienterne kan vælge at spise på deres værelser, men personalet opfordrer dem altid til at gå i restauranten.

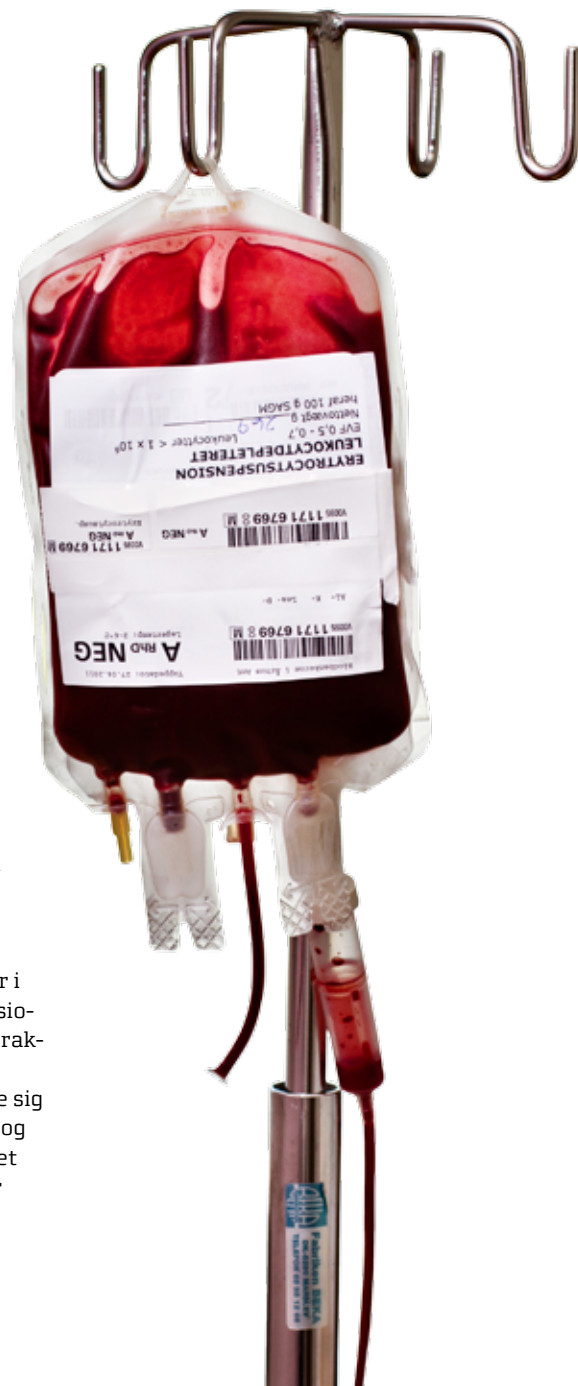
– Der sker noget, når patienterne kommer hen i restauranten, hvor der er dug på bordene og dæmpet musik. Jeg havde for eksempel en kræftpatient for nylig, som ikke ville hen at spise. Han havde ingen appetit, sagde han. Jeg overtalte ham alligevel til at gå hen i restauranten, og da han kom tilbage, fortalte han, at det var længe siden, han havde spist så meget, fortæller Liselotte Pedersen.

Idéen skal smitte

På Regionshospitalet Silkeborg håber Kirsten Fog, projektleder i Center of Excellence, at idéen med at gennemføre blodtransfusioner på patienthotellet efter bestilling og under ansvar af den praktiserende læge kan udbredes til andre hospitaler.

– Vi har prøvet det af og fundet ud af, at det sagtens kan lade sig gøre at samarbejde på tværs af sektorer, medarbejdergrupper og specialer. Endda til gavn for patienten, så jeg håber, det er noget andre hospitaler i regionen – ja i hele landet – vil tage op, siger Kirsten Fog.

Idéen er hermed givet videre. ■

Hvad siger patienterne?

Pia Lykke Espesen, Ry:

Det er fantastisk rart at modtage blod på patienthotellet, hvor man kan lukke sin dør, læse, se tv eller have sin familie på besøg. Man har intet privatliv på en hospitalsafdeling, mens man på hotellet kan ligge på sin seng, se fjernsyn eller læse – også uden, at det generer andre. Jeg er helt tryk ved, at behandlingen foregår på patienthotellet, for man ville jo ikke blive sendt derover med mindre, det er noget, de kan klare på hotellet. Endelig er risikoen for at blive smittet med en hospitalsinfektion mindre, fordi man har eget værelse og toilet. Det betyder meget. ■

Kurt Andersen, Silkeborg:

Det er langt mindre stressende end at være på en almindelig sengeafdeling, hvor der er kaos. Og det er altså ikke personalets skyld – de har bare alt for travlt. Men det giver lange ventetider, når man er patient. På hotellet har sygeplejerskerne tid til at snakke, og man bor pragtfuldt – også selv om det kun er for en halv dag. Men det er vigtigt, for når jeg kommer for at få blod, så er jeg helt flad. Og så kan jeg lægge mig og slappe af og se fjernsyn. Bagefter har jeg det meget bedre og kan mærke energien vende tilbage allerede, når jeg forlader hotellet. ■

Feriefristelser

I samarbejde med **Magasinet Midt** tilbyder Happydays disse kør-selv-ophold til en specialpris, som kun kan fås ved at oplyse rejsekoden "magasinetmidt" ved bestilling.

... også mulighed for hotelværelse
kun 3.299,-
Ring og hør!

Ekstra for børn (25.6.-5.8.2011):

HappyKids børneklub for børn fra 4-11 år

Særlig morgenbuffet

Frokost

Fri saftbar

Is hver dag

Danske guider

Lejlighed i Østrig – med all inclusive for børn

8 dages ferie på **Aparthotel Almrösl** ★★★★★ i Hüttschlag, Salzburgerland

Pr. pers. i lejlighed

3.699,-

- 7 overnatninger
- 7 x morgenbuffet
- 7 x 3-retters middag
- Transport med bus i hele Grossartal

Ankomst:

Lørdag frem til 27.8.2011.

Børnerabat: Max. 1 barn 0-1 år gratis i forældres seng. Max. 3 børn 2-11 år DKK 199,- i forældres lejlighed. Max. 3 børn 12-13 år ½ pris i forældres lejlighed. Dog max. 3 ekstraopredninger i alt pr. lejlighed.

Porten til børnenes ferieparadis finder I i år, når I kører ind gennem den smukke Grossartal. Helt ind i bunden af dalen finder I det Landhotel Almrösl, hvor de danske HappyKids-guider står klar og parat til at give børnene en fantastisk sommer med masser af aktiviteter, som f.eks. børnediskotek, biograf og madlavning med børnenes livretter. I børneklubbens eget klubhus serveres der is hver dag, og børnene kan bolte sig frit, mens I kan nyde den fredelige beliggenhed eller benytte sig af de nogle af de øvrige aktivitetstilbud, som er på hotellet. Lån hotellets cykler eller snup en forfriskende dukkert i den nyanlagte badesø, som ligger i gåafstand fra hotellet. Desuden finder I en ren perlerække af Østrigs mest populære seværdigheder i nærheden. Gå f.eks. på opdagelse i Mozartbyen Salzburg (82 km), se de fantastiske udsigter fra Grossglockner Hochalpenstrasse eller drag ind i den imponerende slugt Lichtensteinklamm (25 km). Her har I alle muligheder for at nyde en særlig ferieoplevelse i Østrig, hvor I ikke behøver at have pengene op af lommen.

Kurafgift EUR 1,50 pr. person fra 15 år pr. døgn afregnes med hotellet.

GODE BØRNERABATTER

Sommer i Nordsjælland

4 dages ferie på **Gentofte Hotel** ★★★ i Gentofte

I 1600-tallet var kroen i Gentofte blandt kongefamiliens foretrukne, når de holdt frokosthvil på den lange hestevognstur mellem slottene i København og Fredensborg. I dag er Gentofte praktisk taget vokset sammen med Storkøbenhavn – men Gentofte Hotel trækker stadig på sine 350 års erfaring for god beværtning, charmerende atmosfære og hyggelig indkvartering. Her bor I på hovedgaden i den prominente forstadsby med fordele som gratis parkering, s-tog og specialbutikker lige om hjørnet, og så har I kun 10 km ind til Rådhuspladsen, Nyhavn og Tivoli. Dagen begynder med en god morgenbuffet i hyggelig krostemning under de originale, gamle bjælkelofter – og siden venter alle attraktionerne.

Pr. pers. i dobbeltværelse

1.499,-

- 3 overnatninger
- 3 x morgenbuffet
- 1 x 3-retters middag inkl. velkomstdrink

Valgfri ankomst i perioden 19.6.-19.8.2011.

GODE BØRNERABATTER

Slotsferie i Mecklenburg

4 dages ferie på **Hotel Schloss Wedendorf** ★★★★★

Godt 220 km fra den danske grænse ligger det elegante Schloss Wedendorf fredeligt placeret i smørhullet mellem kulturperlerne Lübeck, Wismar og Schwerin midt i Mecklenburgs naturpragt. Slottet, hvis historie går mere end 700 år tilbage, er nyistandsat fra inderst til yderst og fremtræder i dag som en særdeles komfortabel og romantisk ramme om et par idylliske feriedage. Man indkvarteres i smukke værelser og kan vælge blot at nyde de historiske omgivelser og slotsparken med søer og voldgrav. På slottet serveres der hver aften middag i de stemningsfulde rammer.

Pr. pers. i dobbeltværelse

1.799,-

- 3 overnatninger
- 3 x morgenbuffet
- 3 x 3-retters middag
- 1 x kaffe og kage
- 1 velkomstdrink

Ankomst: Søndag til tirsdag frem til 25.10.2011 samt valgfri ankomst i perioden 30.10.-15.12.

Husk rejsekode:
MAGASINETMIDT

Bestil din rejse på
www.happydays.nu
eller ring **70 20 34 48**

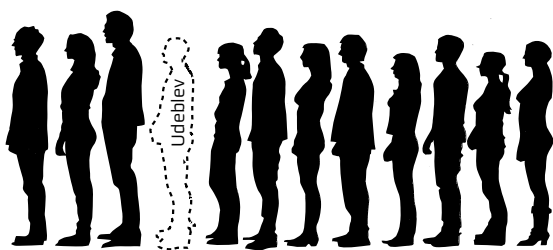
Ekspeditionsgebyr kr. 69,-.
Børnerabatterne gælder ved to betalende voksne.
Forbehold for udsolgte datoer og trykfejl.
Enkeltværelse og afbestillingsforsikring kan tilkøbes.

Teknisk arrangør:

Ring hverdage
kl. 8:00-15:30

Udebliv og få en bøde

Tre ud af fire danskere er parate til at give patienter, der bliver væk fra aftaler før og efter en operation, en økonomisk straf. Hver femte mener, at patienter, der udebliver uden grund, skal bagest i køen. Det viser en ny meningsmåling, som Gallup har foretaget for Danske Regioner. Hvert år aflyses mellem 25.000 og 30.000 planlagte operationer på danske sygehuse.

Det svarer til, at hver tyvende planlagte operation ikke bliver gennemført. I halvdelen af tilfældene er det, fordi patienterne ikke møder op som planlagt eller aflyser operationerne. ■

Vidste du, at

68,4 procent af borgerne i Region Midtjylland har et ønske om at være mere fysisk aktive?

Kilde: Befolkningsundersøgelsen
»Hvordan har du det?«

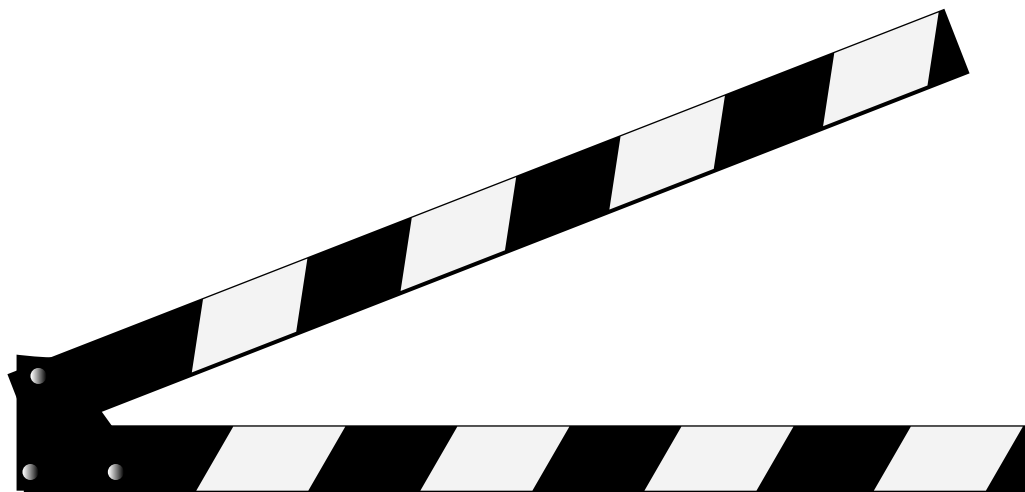
Vidste du, at

12 procent af borgerne i Region Midtjylland ofte har følt sig nervøse eller stressede inden for den seneste måned?

Kilde: Befolkningsundersøgelsen
»Hvordan har du det?«

Shhh, det er noget psykisk

Hver anden familie i Danmark har psykisk sygdom tæt inde på livet. Omkring hver femte dansker vil i løbet af sit liv opleve at have en psykisk lidelse, spændende fra en mild depression til svær psykotisk lidelse. Alligevel er psykisk sygdom ikke noget, vi kan tale om. Region Midtjylland medvirker i den landsdækkende indsats mod tavsheden – eller stigmatiseringen, som det også kaldes. Kampagnen går for alvor i gang i efteråret 2011. Kender du et projekt, et arrangement eller en medspiller, som gør en vigtig indsats i forhold til afstigmatisering af psykisk sygdom, så skriv til Helle.Ibsen@ps.rm.dk eller ring på telefon: 7847 0044. ■

Akutberedskab på film

Nu kan du blive klogere på, hvordan Region Midtjyllands akutte beredskab hænger sammen. Fire korte film fortæller om den hjælp som henholdsvis ambulance, akutbil, akutlægebil og akutmodtagelse yder til syge eller ulykkesramte patienter i Region Midtjylland. En femte film beskriver forløbet fra, at en ulykke indtræffer, til en patient ankommer til akutmodtagelsen. Filmene er tilrettelagt og opdelt, så de kan vises i sammenhæng eller i kombinationer, som er interessante i forhold til det lokale akutberedskab. Filmene findes på hjemmesiden www.akutfilm.rm.dk ■

Vidste du, at

hver husstand i Region Midtjylland årligt køber bananer for 356 kroner?

Kilde: Danmarks Statistik

Baktusser på børsten

Hver gang vi børster tænder, overfører vi hobevis af bakterier til tandbørsten. Derudover spreder bakterier sig nemt på et varmt og fugtigt badeværelse. Det gør tandbørsten til en sand bakteriebombe, som ofte huser flere bakterier end et offentligt toilet ifølge tandbørste-producenten Aquafresh. Tandlæger anbefaler, at man udskifter tandbørsten cirka hver tredje måned, samt når man har været syg med for eksempel influenza. Salgstal for tandbørster viser dog, at danskerne kun udskifter tandbørsten 2,27 gange om året. ■

Far på

*Det er sjovt. Det er socialt.
Det er vildt. Et par lørdage
hver måned mødes en gruppe
børn med spastisk lammelse
til fysisk leg og udfoldelse
sammen med deres fædre.
Mødrene og de kvindelige
terapeuter har ikke adgang til
fædrenes og børnenes frirum.*

faerde

Tekst: Jan Hallin
Foto: Tonny Foghmar

Gummiskoene gungrer hårdt i parketgulvet og giver genlyd mod gymnastiksalens nøgne vægge. Ivrige råb og skrig blander sig med lyden af grinende og forpustede mennesker. Ude på gulvet løber en håndfuld fædre og deres drenge rundt og forsøger at fange hinanden i en heftig tagfat.

Ved første øjekast er der ikke noget usædvanligt over scenariet. Først efter et lille stykke tid lægger man mærke til, at den ene af drengene trækker lidt på benene og at den anden af kun støtter på tåspidsen, når han løber.

Drengene har en ting til fælles udover at være drenge i alderen 7-11 år: De har en mild grad af spa-

stisk lammelse. Det betyder, at de har det svært med motorikken.

Den vilde leg i gymnastiksalen er tænkt som et frirum, hvor fædre og deres handicappede børn kan hygge sig på maskuline præmisser. Kvinder er forment adgang til dette frirum, der åbner sig cirka hver anden lørdag formiddag. Her er ingen pussenuksen. Her er ingen sidden-i-rundkreds. Her er der kun plads til vild leg og fuld fart over feltet.

Alenetiden er vigtig

– Det betyder rigtigt meget, at det kun er os to der laver noget sammen – at vi har noget alenetid sammen med spil og leg, hvor det er sjovt og også gerne må være lidt vildt, fortæller Jimmy Kilian, der er far til otteårige Max.

De to er faste deltagere på holdet og ser frem til hver eneste gang, de skal af sted. Jimmy Kilian forklarer, at dét, at der er reserveret et tidsrum til at dyrke samværet mellem far og søn betyder meget. Især når der også er to ældre søstre, der har behov for opmærksomhed.

Fædregruppen har kørt siden sensommeren 2010 som en del

af et større projekt, der retter sig mod børn og unge med spastisk lammelse – også kaldet cerebral parese. Projektet støttes økonomisk af Sundhedsstyrelsen og kører i regi af Institut for Kommunikation og Handicap, som er en ambulant institution under Region Midtjylland. Overordnet handler projektet om at forbedre børnenes motorik gennem styrketræning. Fædregruppens bidrag til projektet er at give plads til, at fædre og børn kan dyrke nogle fysiske aktiviteter sammen, men også at give børnene et frirum fra terapeuter og træningsøvelser, hvor de bare kan have det sjovt.

Forstander fik ideen

Ideen til fædregruppen blev foreslået af Leif Nord, der er psykolog og tidligere forstander på Børn og Unge Centret, Rehabilitering, der nu er en del af Institut for Kommunikation og Handicap.

– Som behandlere har vi oplevet, at fædre til handicappede børn kan have svært ved at få plads, fordi mødrene instinktivt overtager mange af omsorgsopgaverne, fortæller Leif Nord.

Spastisk lammelse (cerebral parese)

Skyldes en hjerneskade, der i de fleste tilfælde er opstået i fosterstadiet

Ved spastisk lammelse er musklerne konstant i en forhøjet spændingstilstand

Spændingstilstanden betyder at musklerne ikke kan bevæges normalt

Mange med spastisk lammelse har svært ved at koncentrere sig

Fysisk træning og behandling kan ofte mindske de fysiske vanskeligheder

– Samtidig er behandlingssystemet en meget kvindedomineret verden. Da jeg i sin tid begyndte som forstander, havde jeg for eksempel 65 ansatte, hvoraf de to var mænd. Det betyder selvfølgelig noget for den måde, behandlingen bliver tilrettelagt på. Ikke fordi det er forkert. De kvindelige fysioterapeuter er virkelig dygtige. Det er bare et meget feminint miljø, som børnene og fædrene skal forholde sig til, forklarer han.

– De unge fædre i dag vil gerne være med på banen, men de vil også have lov at gøre tingene på deres måde, siger Leif Nord.

Holdet blev oprettet som et supplement til den fysiologiske træning, men med vægten lagt på, at det skal være et frirum, hvor børnene og fædrene kan boltre sig på egne præmisser.

Konkurrencen er vigtig

Tempoet er også højt i den næste leg, som holdets to trænere diskuterer op med. Claus Sperling og Andreas Bertelsen er begge under uddannelse til fysioterapeuter og har en god fornemmelse for, hvad der fanger drengene og deres fædre. Legen er en stafetkonkur-

rence mellem to hold, hvor børn og voksne på skift skal trække eller skubbe sig igennem en bane, mens de ligger på et rullebræt. Leif Nord forklarer, at netop konkurrenceelementet er vigtigt.

– Mange børn med spastisk lammelse prøver at være med i den lokale fodboldklub, men dropper ud, fordi de med deres motoriske begrænsninger ikke passer ind på holdet. Så siger man til dem, at det er vigtigt bare at være med, men sådan oplever de jo ikke virkeligheden. Det er vigtigt for børn at lære at sætte sig op til at vinde, fastslår Leif Nord.

– Samtidig lærer de, at fysisk træning også kan være sjovt. Vi oplever mange børn, der bliver trætte af at gå til fysioterapi, fordi det keder dem at lave øvelser for sig selv. På det punkt har aktiviteter i hold nogle styrker i forhold til den individuelle træning, siger han.

Vilde bolde i luften

De to trænere har fundet en plasticbold frem og stiller nu keglerne op til en gang fodbold.

Snart flyger det i luften med løsgående bolde. Journalisten og fo-

Styrketræning til børn og unge med cerebral parese

Projektet henvender sig til børn og unge med spastisk lammelse (cerebral parese)

Projektet er finansieret af satspuljemidler fra Sundhedsstyrelsen.

Projektet løber over hele 2010 og 2011

Projektets formål er at forbedre træningen af svært handicappede børn og unge

Der gennemføres 6-8 gruppeforløb med 4-5 børn og unge på hvert hold.

Grupperne mødes to gange om ugen og træner med maskiner, vægte og kondicykler

Fædregruppen under styrketræningsprojektet

Supplerende tilbud til deltagere i projektet »Styrketræning til børn og unge med cerebral parese«

Holdet er forbeholdt fædre og deres børn af begge køn

Holdet er et sammensat så børnene matcher hinanden motorisk og aldersmæssigt

I øjeblikket ligger aldersspændet mellem syv og elleve år

Holdet mødes hver anden lørdag formiddag i Aarhus

► ► tografen må dukke sig flere gange, men bliver alligevel ramt et par gange. Også drengene på banen oplever i kampens hede at få en bold i hovedet, hvis ikke de falder under en tackling. Der er dog ingen piveri, når det sker. Kampen går ufortrødent videre. Leif Nord bemærker fra sidelinjen, at der er en klassisk forskel på mænd og kvinders måde at håndtere tingene på.

– Mor ville løbe ind på banen for at trøste barnet, mens far siger: »Nå, der skete ikke noget. Lad os spille videre«.

Sveden hagler af både børn og fædre. Steen Jensen, der er far til 11-årige Frederik, erkender, at aktiviteterne på holdet er mindst ligeså effektiv træning for fædrene som for drengene.

Selvom det fysiske niveau er højt, er det dog ikke højere end, at det også er fysisk forsvarligt. Netop af den årsag er der sat to trænere på holdet som har den faglige indsigt i, hvor grænserne går i forhold til at aktivere handicappede børn.

Fed måde at starte lørdagen på

Christian Grønne, der er far til Daniel på syv år, synes godt om konceptet omkring holdet.

– Det er en fed måde at starte lørdagen på. Det er sjovt at komme ud og få brændt noget krudt af. Sådan kan jeg godt lide at lege med mine børn. Jeg tror, de fleste fædre på holdet har det på samme måde, siger han.

Christian Grønne tror ikke, at det havde gjort den store forskel, om der havde været åbent for, at mødre kunne deltage på holdet. Og så alligevel ...

– Man giver den nok lidt mere gas, når der kun er mænd og drenge på holdet, bemærker han eftertænksomt.

Christian Grønne deltager dog også i andre aktiviteter sammen med sin søn på Institut for Kommunikation og Handicap. Det gælder for eksempel fysioterapi og styrketræning.

Også sønnen glæder sig til hver gang, de skal af sted om lørdagen. Derfor er han lidt ked af, at holdet snart holder sommerpause. Han vælger dog at se det fra den positive side:

– Så får jeg bare mere tid til at lege derhjemme, bemærker Daniel kækt.

Aktiviteter skal evalueres

Fysioterapeut og projektleder Annette Sandahl Christiansen har det formelle ansvar for holdet. Fra samtaler med fædrene ved hun, at der er en stor entusiasme omkring lørdagstræningen. Om der også er en målbar effekt af aktiviteterne, skal det videre projektforsøg afdække.

– Vi ved, at børn med spastisk lammelse kan forbedre deres muskelstyrke ved at styrketræne. Om det samme gælder for børnene på fædreholdet, er det for tidligt at sige noget om nu, men erfaringerne fra holdet indgår, når vi skal evaluere hele projektet til efteråret, siger Annette Sandahl Christiansen.

Derudover skal evalueringen også afdække det sociale og psykologiske udbytte af træningen, for eksempel om børnene får højere selvværd eller om børn og fædre bliver knyttet tættere sammen.

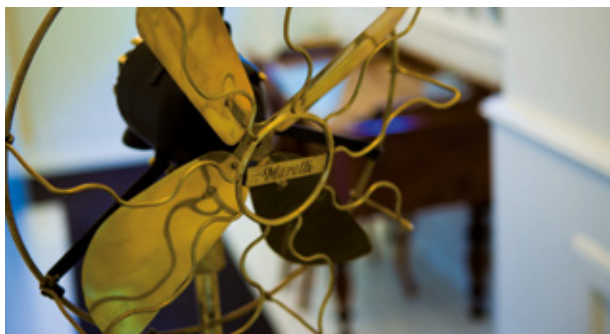
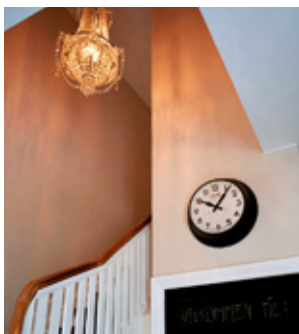
Endnu er det usikkert, hvad der skal ske med fædregruppen, når projektperioden udløber ved årets udgang. Annette Sandahl Christiansen håber, at der til den tid vil kunne findes penge fra en anden pulje til at fortsætte aktiviteterne. ■

Konferencer og møder i Danmarks skønneste natur Forestil dig at holde mødet lige her!

Man kan sige meget om Niels Bugges Kro & Hotel, men noget stort conferencecenter - det er vi altså ikke. Til gengæld er vi et spændende alternativ med vel nok Danmarks bedst beliggende mødelokaler. Her har I muligheden for at holde jeres konference, ledelsesmøde eller gruppemøde i fred og ro - midt i Dollerup Bakker.

Pavillonen ved kroen - med udsigt over Hald Sø - er det perfekte sted for konferencen eller produktpræsentationen. I spiser i de hyggelige lokaler på Niels Bugges Kro, kun 2 min. gang fra pavillonen. Kroen er kendt vidt omkring for kulinariske oplevelser i særklasse. Der er mulighed for at leje alt teknisk udstyr, og I er velkomne til at medbringe eget udstyr. Der er internetadgang, flipover og overhead i lokalet.

Konferencepakke:

Frugt - formiddagskaffe med morgenkager - frokostbuffet eller Lunch tallerken - eftermiddagskaffe med f.eks. hjemmebagt kage - 3 retters aftenmenu i restauranten. **Pris pr. person ved min. 10 personer/mødelokale 10 personer. KUN 650,-** Excl. drikkevarer.

Tillæg for morgenmad: hjemmebagt brød, smør, ost, rullepølse og marmelade; **75,- pr. person.**

Ønsker I overnatning?

Så glæd jer til en god nats søvn på et af landets mest unikke hoteller: Niels Bugges Hotel. Læs meget mere på www.nielsbuggeskro.dk

NIELS BUGGE

KRO · HOTEL · ANNEKS

Ravnsbjergvej 69 · Dollerup · 8800 Viborg · Tlf. 8663 8011 · www.nielsbuggeskro.dk

Nogenlunde sådan lød udfordringen, da tre afdelinger på Aarhus Universitetshospital skulle fusionere. Magasinet MIDT fulgte processen, da den nye ledelsestrio sammen med en konsulent fra Region Midtjyllands HR-afdeling tog fat på opgaven.

Tekst: Dorte Hangst
Foto: Michael Harder

Hvad vil I gerne have nået i morgen klokken 14? spørger organisationskonsulent Lars Denhardt.

– Vi skal have en tidsplan. Det vigtigste lige nu er at få overblik, lyder svaret fra ledende overlæge Jørn Theil.

Hans to kolleger, ledende bioanalytiker Helle Jung Larsen og ledende overlæge Anni Morsing, nikker.

Vi er i et mødelokale i PET-centret på Aarhus Sygehus en morgen sidst i marts.

På den anden side af glasvæggen begynder forskere og kontorpersonale at møde ind. De henter kaffe i det lille køkken, som mødelokalet ligger ud til, og seks etager nede på Nørrebrogade buldrer morgentrafikken af sted.

En helt almindelig morgen – bare ikke i mødelokalet, for her skal der lægges planer, som har stor betydning for de i alt 150 ansatte i PET-centret og i de to nuklearmedicinske afdelinger på Aarhus Universitetshospital i henholdsvis Aarhus og Skejby.

Afdelingerne skal fusioneres som et lillebitte hjørne af den kæmpestore fusion mellem hospitalerne i Aarhus og Skejby, som netop nu tager sin begyndelse. Fusionen skal lede frem til det store, nye universitetshospital i Skejby, og fusionen er officielt en realitet om lidt over en ugestid.

Planer, tid og patienter

Og selv om det er en stor opgave at lægge tre afdelinger sammen, så medfølger der ikke et gavekort med ekstra tid kun helliget denne opgave.

Der skal stadig skannes patienter, indgås aftaler med nyansatte, der skal lægges planer for bemanding, og den store maskinpark af højteknologiske skannere skal vedligeholdes. Derfor har de tre ledere sat halvanden arbejdsdag af til at mødes med en organisationskonsulent fra Region Midtjyllands HR-afdeling.

Konsulenten er Lars Denhardt, og i fællesskab skal de fire finde en struktur for processen.

– Det er sgu et godt system du har lavet der, Jørn!, udbryder Lars Denhardt.

Bemærkningen er henvendt til Jørn Theil, som i løbet af nul komma niks har lavet en kopi af konsulentens papirplanche på computeren, som nu bliver smidt op på en stor skærm.

Planchen er et støtteværktøj til at komme rundt i alle hjørner af processen, og første del går ud på finde ud af, hvordan situationen ser ud lige nu.

God kemi og bekymringer

– Der er vokset en god kemi frem i afdelingsledelsen. Det glæder mig, lyder Anni Morsings svar. Hendes kolleger nikker samstemmende, men udfordringerne er ikke langt væk:

– Men lige bortset fra at vores møder drukner i driften. Folk er også i tvivl om, hvem de skal henvende sig til, lyder det fra Jørn Theil.

– En af de bekymringer, jeg har hørt personalet give udtryk for,

Ledelsestrioen fra PET-centret og nuklearmedicinsk afdeling på Aarhus Universitetshospital, Anni Morsing, Jørn Theil og Helle Jung Larsen, fik hjælp af en organisationskonsulent, da deres afdelinger skulle fusioneres.

er, om de først få repareret noget, der er gået i stykker, når afdelingsledelsen har været samlet, siger Helle Jung Larsen.

Det er tydeligt, at den nye ledelsesstruktur fylder meget både udadtil og indadtil, og lige nu er det spørgsmålet om, hvilke grupper den enkelte skal være leder for, der udfordrer.

Hvordan fordeler man opgaver og ansvar på ny, når man nu har sine faste og velfungerende rutiner? Hvordan bliver der plads til både de daglige ledelsesopgaver og udvikling, og hvordan tegner man et tilpas tydeligt billede af den virkelighed, som er ved at blive skabt?

Konsulenten lytter, stiller spørgsmål og trækker sig ind imellem lidt tilbage og lader de tre diskutere, for så igen at komme på banen. I det lille køkken på den anden side af glasvæggen får vasken en grundig gang knofedt af en serviceassistent med musik i ørerne. I mødelokalet ringer det ud til første pause.

– Så vil jeg lige gå ud og uddelegere lidt, siger Helle Jung Larsen, inden hun haster ud af døren med mobiltelefonen i hånden.

Endnu et vigtigt hængeparti

Efter pausen taler de tre ledere sig nærmere ind på en fordeling af ansvaret. På forslag fra konsulenten aftaler de en struktur for deres kommende møder – en struktur, som skal give tid til både at komme af med bekymringer, tale om den daglige drift af afdelingen og lægge de lange linjer.

– Retorikken er helt vildt vigtig. Virkeligheden bliver til det vi taler om, minder Lars Denhardt om og skruer et par gange bissen på:

– Nu har jeg prøvet at udfordre jer på det to gange før: hvornår er I færdige?

Noget helt klart svar bliver det ikke til, men da Magasinet MIDT vender tilbage på dag to for igen at være med på en lytter, er det klart, at processen er en hel del mere på skinner.

– Vi har fået mere klarhed over egne roller og opgaver og en prioritering af, hvad vi skal tage os af, og hvad vi ikke skal tage os af. Vi har også sat fokus på, hvordan vi kan bruge vores forskellighed og individuelle interesser, lyder opsummeringen af, hvad der indtil videre er i hus.

– Vi mangler at runde rollefordelingen af, siger Jørn Theil, og Anni Morsing minder om endnu et vigtigt hængeparti:

– Ja, og vi har lovet personalet, at nu kommer der en plan – og jeg skal også lige høre, om vi har møde i morgen.

– ... så kan jeg køre på Skejby fra morgenstunden, kommer det fra Helle Jung Larsen. Og endnu engang har de daglige driftsopgaver med hæsblæsende hast mast sig ind i førerpositionen – og kloge konsulenter holder liige en pause, inden de spørger, hvilke mål og visioner, der er for denne proces. Visse ting skal der bare være tid til! ■

**TOPMØDE
OM
SUNDHED**

BORGERNE FIK ORDET

Den 5. marts 2011 indbød de fem danske regioner til borgertopmøde om sundhedsvæsenet. Godt tusind danskere brugte en forårslørdag på at diskutere prioriteringer, værdier og udfordringer i sundhedsvæsenet. Debatten er nødvendig, for vi bliver flere og flere, ældre og ældre, og udgifterne til medicin og behandlinger går kun en vej: Op.

Borgertopmøderne bestod af debat i mindre grupper og elektroniske afstemninger. Om formiddagen blev borgerne bedt om at prioritere ønsker og fortælle regionsrådspolitikerne i hvilken retning, de skal udvikle sundhedsvæsenet. Det resulterede i en række ønskekort og pejlemærker til politikerne. Om eftermiddagen deltog borgerne i en række elektroniske afstemninger om udviklingen af sundhedsvæsenet. Hvert borgertopmøde i de fem regioner havde lidt over 200 deltagere – det blev til 1110 deltagere i alt.

Deltagerne var valgt ud efter køn, alder og bopæl, så de i så høj grad som muligt repræsenterede regionernes borgere. Helt lignede deltagerskaren dog ikke befolkningen, da der var flere over 50 og færre under 40 år.

Regionsrådspolitikere og ansatte ved regionerne deltog som neutrale ordstyrere ved bordene for at sikre, at alle kom til orde, og at debatten foregik i en god tone.

På de næste sider kan du læse om nogle af resultaterne fra borgertopmøderne. Hvis du vil vide mere, kan du gå ind på hjemmesiden www.borgertopmoede.rm.dk.

HVIS BORGERNE SKULLE BESTEMME...

Flertallet af de 230 borgere, der i marts var samlet til borgertopmøde om fremtidens sundhedsvæsen, er klar til at betale for lægebesøg, droppe ventetidsgarantien delvist, og lade lægerne stille krav til patienterne.

Tekst: Anne Domino
Foto: Flemming Jeppesen

Ja, det bliver så lige 150 kroner, fru Jensen.

Sådan kommer det til at lyde efter et besøg hos den praktiserende læge. Altså, hvis det står til lidt over halvdelen, at de 230 borgere, der i marts deltog i Region Midtjyllands borgertopmøde om fremtidens sundhedsvæsen.

På topmødet blev deltagerne stillet over for en række konkrete forslag til ændringer i sundhedsvæsenet, som de enten kunne stemme for eller afvise. Og resultaterne, som kan ses på hjemmesiden www.borgertopmoede.rm.dk, er interessant læsning.

58,7 procent er for eksempel indstillede på at betale 150 kroner for et lægebesøg – dog maksimalt 900 kroner om året.

Gør som lægen siger

Borgertopmødedeltagerne er også klar til at lade lægerne stille krav til patienterne.

Hvis fru Jensen for eksempel

får brug for en operation, så det er ok, at hendes læge beder hende om at tage sig eller kvitte smørgerne inden operationen, hvis det kan have effekt for behandlingsresultatet.

Og hvis fru Jensen ikke gør, som lægen siger, så bør det have konsekvenser, mener et flertal. Men der er uenighed om, hvad konsekvensen skal være.

31,4 procent mener, at fru Jensen må til lommerne og delvist finansiere sin operation selv.

39,5 procent er klar til at gå endnu længere. De mener slet ikke, at fru Jensen skal lukkes ind på operationsstuen, før hun har tabt sig og skoddet sin sidste cigaret.

Udgifterne løber løbsk

En stor del af borgertopmødedeltagerne er på den måde parate til at gennemføre væsentlige ændringer i sundhedsvæsenet for at få enderne til at nå sammen.

Og noget skal der ske, for sundhedsudgifterne er ved at løbe løbsk.

Eller som regionsrådsformand Bent Hansen (S) udtrykte det på borgertopmødet:

– Vi bliver flere og flere. Vi bliver ældre og ældre. Udgifterne til medicin og behandlinger stiger og stiger. Og det er nemt at vælge til, men svært at vælge fra. Også i sundhedsvæsenet. Men livet er fuldt af prioriteringer, og de går ikke væk af sig selv. Derfor bliver vi nødt til at diskutere dem.

Rejs dig rask

Tilbage til fru Jensen. Hun har tabt sig, er holdt op med at ryge, og er nu blevet indstillet til en operation. Operationen er omfattet af ventetidsgaranti, så hun kommer til inden for en måned, men sådan skal det ikke være for alle typer af operationer, mener borgertopmødedeltagerne.

72,1 procent mener, at nogle typer behandling skal dækkes af ventetidsgaranti, mens andre ikke skal.

Fru Jensens operation er meget speciel, så den tilbydes ikke i den region, hvor hun bor. Men det er helt ok med mange af borgertopmødedeltagerne.

Mere end halvdelen (59,5 procent) mener, at det er acceptabelt, at patienter skal til en anden region for visse typer af behandlinger.

En tredjedel – eller 35,1 procent – er sågar indstillet på at sende patienter til udlandet for visse typer behandlinger.

Nej til særbehandling

Fru Jensen har læst i avisen, at der er kommet en helt ny type operation til patienter som hende. Operationen er dyrere end den, hun er blevet tilbudt, men fru Jensen er villig til at betale prisforskellen af egen lomme.

Det får fru Jensen dog ikke lov til. Kun 10,6 procent af borgertopmødedeltagerne mener, at fru Jensen skal have lov at betale forskellen mellem den dyre behandling og det billigere alternativ.

65,4 procent mener, at den dyrere behandling, som fru Jensen har læst om, kun kan komme på tale, hvis en læge vurderer, at den giver et betydeligt bedre resultat.

Fru Jensen får heller ikke mulighed for at forsøge sit hospitalsophold ved at købe sig til enestue eller særlig forplejning. 70 procent af borgertopmødedeltagerne mener, at et sygehusophold skal være ens for alle og uden mulighed for at tilkøbe særydelser.

Opdragelse og forebyggelse

Når fru Jensen bliver udskrevet efter operationen mener flertallet af de 230 borgertopmødedeltagere at samfundet gerne må blande sig, så fru Jensen fremover kan holde sig sund og rask.

75 procent mener, at der skal lægges afgifter på usunde varer, så fru Jensen bliver ramt på pengepungen, når hun vælger chokoladen frem for æblerne.

81,1 procent mener, at usunde varer skal mærkes, så fru Jensen tydeligt kan se forskel på, hvad der er sundt og hvad der er usundt.

63,2 procent mener, at det er en god idé at sætte kampagner i gang på arbejdspladserne, så fru Jensen bliver påvirket i den rigtige retning, så hun putter det rigtige i indkøbsvognen – og senere i munden.

Men kan man gå så langt som til at ringe til fru Jensen for at spørge, om hun følger lægens råd om sundhed?

Nej, her går grænsen for de fleste. Kun 14,5 procent mener, at lægen skal have lov til at ringe.

Topmødedeltagerne har talt! Se flere resultater på de næste sider. ■

DET ALLERVIGTIGSTE

TOPMØDE
OM
SUNDHED

På borgertopmøderne blev deltagerne bedt om at prioritere mellem 19 ønskekort, der alle indeholdt vigtige udsagn om fremtidens sundhedsvæsen. Deltagerne skulle finde deres absolutte favoritkort – altså kortet med det udsagn, som de anså for allermest vigtigt for sundhedsvæsenet. Favoritkortene blev drøftet i mindre grupper, der så skulle udpege de tre mest vigtige udsagn.

I Region Midtjylland så top-5 sådan her ud:

1

Jeg ønsker, at alle modtager behandling af samme høje kvalitet, uanset hvem man er, hvor man bor, og hvad man fejler.

2

Jeg ønsker et sundhedsvæsen, der aktivt forebygger sygdom – og ikke kun behandler.

3

Jeg ønsker, at al viden om mit sygdomsforløb skal være tilgængelig for alle relevante instanser i sundhedsvæsenet.

4

Jeg ønsker, at al behandling er gratis for alle, og der ikke anvendes brugerbetaling.

5

Jeg ønsker et effektivt sundhedsvæsen, der er indrettet sådan, at jeg skal bruge så lidt tid som muligt på at være i behandling for min sygdom.

Sundhed er et stort emne, så det var ikke alt, der blev taget under behandling på borgertopmødet. Deltagerne fik derfor mulighed for at skrive et postkort, hvor de kunne gøre rede for holdninger, de ellers ville brænde inde med. Borgertopmødet i Region Midtjylland resulterede i 45 postkort.

Så er der post til regionsrådet fra borgerne. Se et udpluk af »hilsnerne« herunder.

45
✓

POSTKORT

OM
»ALT DET
ANDET«

Jeg synes, det er chokerende, at de psykiske lidelser slet ikke er på som tema

Vi bør have en afklaring omkring aktiv dødshjælp. Vi kan behandle så meget, at det nogle gange kan blive svært at afslutte livet.

Der kunne oprettes en mentorordning, hvor sunde kunne vejlede usunde.

Brugerbetaling bør aldrig indføres.

Vi kunne indføre en bøde for ikke at møde op til aftalt behandling, undersøgelse eller operation.

Regionen kunne nedsætte en tænketank, som skal komme med anbefalinger til, hvordan borgerne kan tage større ansvar for egen sundhed.

Er vi en repræsentativ gruppe i dag? Set fra mit synspunkt er de »svage« grupper enten ikke repræsenteret eller i mindretal.

Hvis man vil stille krav om livsstilsændringer for øget behandlingseffekt, så husk at det ikke kun er de overvægtige, men også idrætsfolk, stressede direktører og overbelastede arbejdere, der må skifte livsform.

Vurder muligheden for fælles nordisk medicinindkøb. Danmark betaler generelt alt for meget for medicin.

Læs flere postkort i rapporten fra de fem borgertopmøder side 92-95 på www.borgertopmoede.rm.dk.

HVORFOR HVA

er du kommet i dag og
fik du med hjem?

Birte Bakmann, Norddjurs

Jeg er kommet, fordi jeg blev inviteret. Det har været sjovt at møde andre mennesker, og jeg har fået udvidet min horisont i dag. Nogle gange har debatten affødt nogle meget personlige indlæg, og det skal man nok passe på, at man ikke drager konklusioner ud fra. Samtidig er også dejligt at blive bekræftet i, at man ikke står alene med sin holdning. Jeg håber politikerne bruger det, vi har sagt i dag. Men jeg er ikke så naiv at jeg tror, at de har lyttet på lige nøjagtigt det, jeg har sagt, og bruger det fremover. ■

Søren Grud, Viborg:

Jeg går meget op i fremtidens sundhedsvæsen, da jeg har planer om at arbejde inden for området. Det, vi diskuterer i dag, kommer til at påvirke min fremtidige arbejdsplads. Jeg synes, vi har haft nogle gode diskussioner ved bordene. Jeg har ikke ændret holdning, men der er nok visse punkter, hvor jeg har rykket mig lidt. Jeg håber, politikerne bruger resultaterne fra topmødet på den rigtige måde. Afstemningsresultaterne kan jo læses på mange måder – ligesom statistik. Men nu har politikerne jo siddet med ved bordene, så jeg tror, de har hørt, hvad vi mener. ■

Tommy Nørremark, Viborg:

Som borger og bruger af sundhedsvæsenet har jeg naturligvis en mening om det. Det er ikke nogen overraskelse for mig, at der skal prioriteres i sundhedsvæsenet. Jeg synes, det er meget positivt, at regionerne arrangerer borgertopmødet og forsøger at inddrage borgerne. Med inddragelsen er der chance for, at vi kommer til at føle større medansvar for vores brug af sundhedsvæsenet. Jeg håber, politikerne bruger det, vi har debatteret i løbet af dagen. Jeg tror, det er en fordel, at de har siddet ved bordene hele dagen, så de har hørt diskussionerne og nuancerne i dem. Det gør, at de kan høre, hvad der rører sig for borgerne. ■

Kirsten Brusgård, Aarhus:

Jeg ser det som min demokratiske pligt at møde op, hvis jeg bliver bedt om at deltage i noget. Sundhed er et vigtigt emne, som jeg gerne vil ytre mig om. Det er et område, hvor man ved at investere tidligt i forebyggelse kan undgå store udgifter. Problemet er bare, at man først ser konsekvenserne længe efter, at man har foretaget investeringen. Jeg har fået et fint billede af, at der er mange forskellige holdninger til området. Og selv om vi ikke er enige, så kan vi både se og forstå hinandens synspunkter. Jeg har indtryk af, at regionsrådspolitikerne har lyttet til os. Jeg håber også, at folketingspolitikerne bliver opmærksomme på resultaterne fra i dag. ■

I løbet af dagen blev 18 spørgsmål om fremtidens sundhedsvæsen sat til afstemning. Deltagerne stemte ved hjælp af en fjernbetjening, og resultaterne kunne ses med det samme.

Midt på eftermiddagen fik borgertopmødedeltagerne lov til at strække ud med en omgang fælles pausegymnastik. Topmødet varede i syv timer, så den lille pause med fokus på fysikken gjorde godt.

Fremtidens sundhedsbruger var repræsenteret på topmødet. Den lille ny havde dog ikke ret mange kommentarer til debatterne.

På borgertopmøderne blev der formuleret pejlemærker med borgernes ønsker til udviklingen af sundhedsvæsenet. De temaer, der ifølge pejlemærkerne, optager borgerne mest er: Forebyggelse. Kommunikation og sammenhængende behandling. Øget brug af it – særligt elektronisk patientjournal. Lighed i sundhedsvæsenet. Brugerbetaling som adfærdsregulerende middel.

Vidste du, at

resultaterne fra alle borgertopmøderne er samlet i en rapport på 168 sider?

Rapporten ligger på hjemmesiden www.borgertopmoede.rm.dk.

Vidste du, at

det er anden gang, Region Midtjylland holder borgertopmøde? Det første blev holdt i november 2008.

UDEN MAD OG DRIKKE...

Deltagerne i borgertopmødet i Region Midtjylland blev trakteret med morgenkaffe, let frokost og eftermiddagskaffe. I løbet af dagen blev der drukket 283 kander kaffe, 42 kander te, 665 flasker kildevand og 152 sodavand. Der blev spist 320 rundstykker, 440 stykker ost og 640 sandwich. Og selv om sundheden var sat i højsædet, så blev der også kræset lidt for den søde tand. For eksempel med 320 muffins, 160 karameller og 425 stykker minirittersport.

LIDT AF HVERT

OM BORGER TOPMØDE

Test dig selv

Du kan selv tage stilling til nogle af de spørgsmål, topmødedeltagerne blev stillet. Test dig selv og se, om du deler holdning med 8 eller 80 procent af deltagerne. Klik dig ind på www.borgertopmoede.rm.dk. Her finder du testen plus en masse andre informationer om borgertopmødet. ■

Se film om topmødet

Region Midtjylland producerede en lille film under borgertopmødet. Filmen handler om, hvad borgerne ser som de største udfordringer for fremtidens sundhedsvæsen, og om hvad de fik ud af at deltage i topmødet. Du kan se filmen, hvis du klikker dig ind på www.borgertopmoede.rm.dk ■

Nøje udvalgte borgere

Deltagerne i de fem borgertopmøder i regionerne blev udvalgt på baggrund af et udtræk på 1.000.000 borgere fra Folkeregistret. Ud af dem blev der sendt invitationer til i alt 30.000 borgere i de fem regioner. Det var naturligvis frivilligt, om de inviterede ville bruge en lørdag på at diskutere sundhed, men 1900 tog udfordringen op og udtrykte interesse for at deltage. Ud af de 1900 interesserede valgte Teknologirådet – et rådgivende organ for folkevalgte politikere, som er nedsat af Folketinget – 275 borgere ud til hvert topmøde. Udvælgelsen skete, så de udvalgte i størst muligt omfang udgjorde et repræsentativt udsnit af regionernes befolkninger målt på alder, køn og bopæl. Af de tilsammen 1375 udvalgte mødte 1110 personer op på selve dagen. ■

DE 10 ^{sundheds} BUD

Efter borgertopmøderne i de fem regioner er resultaterne af afstemningerne, borgernes prioritering af ønskekortene og borgernes pejlemærker til politikerne blevet samlet i en rapport.

Danske Regioner har i samarbejde med Teknologirådet – et rådgivende organ for folkevalgte politikere, som er nedsat af Folketinget – tolket resultaterne og samlet borgernes udmeldinger i 10 hovedbudskaber.

Behandling skal nytte

Man bør fravælge behandling, når den er udsigtsløs og kun ydes for at indgyde patienten livshåb. Brug af de dyreste behandlinger skal være baseret på en lægefaglig forventning om effekt. ■

Budgettet skal holdes i ro

Vi skal hverken bruge flere eller færre penge på sundhed fremover. Dog mener halvdelen af deltagerne, at der kan blive behov for at bruge penge på enkeltinvesteringer. ■

Stil krav til patienterne

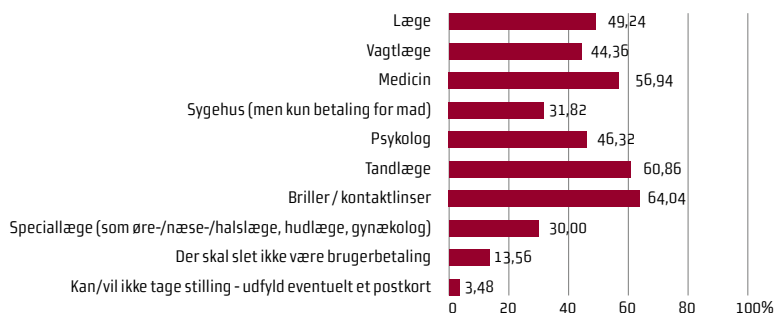
Lægen må gerne stille krav til patienten om rygestop, vægttab eller andre livsstilsændringer i forbindelse med en behandling. ■

Forebyggelse har høj prioritet

Sundhedsvæsenet skal ikke kun behandle – det skal også forebygge. Hvis sundheden for alvor skal forbedres, og der samtidig skal spares penge, så peger borgerne på forebyggelse. ■

Ok til en vis brugerbetaling

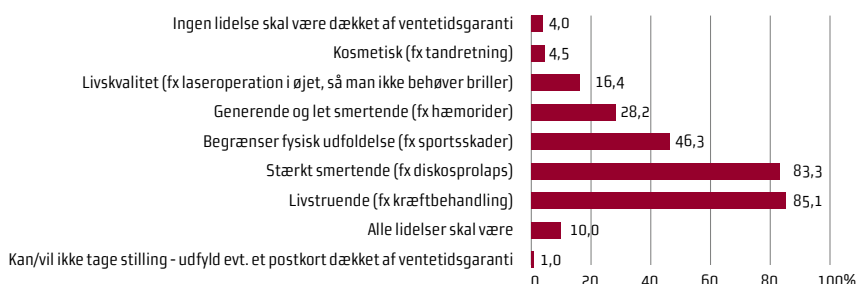
Deltagerne siger ok til en vis brugerbetaling og på flere områder end i dag, men som et redskab til at begrænse storforbrug i sundhedsvæsenet. Borgerne mener ikke, at brugerbetaling er i konflikt med det, de opfatter som det bærende princip i sundhedsvæsenet, nemlig lighed i sundhed. Måske kan man se udmeldingen om brugerbetaling netop som et ønske om at opretholde lighedsprincippet ved at begrænse storforbruget. ■

Spm.: I hvilken udstrækning er det i orden, at der fremover er delvis brugerbetaling for behandling i Danmark? Vælg de områder du synes, det er acceptabelt at tage brugerbetaling for (højst 8 svar):

Ventetidsgaranti skal ikke dække alt

Der bør skelnes mellem alvorlige lidelser, som udløser ventetidsgaranti, og lettere lidelser, som ikke udløser garanti. ■

Spm.: Giv din vurdering af, hvor alvorlig en lidelse skal være, for at sundhedsvæsenet skal give ventetids-garanti. Hvilke typer lidelser og behandlinger skal være dækket? Vælg hvilke gener af en lidelse, der fremover skal bestemme, om en lidelse skal være dækket af ventetidsgaranti (vælg så mange svar, du er enig i)

Specialisering kontra nærhed

Alle regioner skal ikke kunne alt. Borgerne finder det acceptabelt, at meget specielle behandlinger kun tilbydes på enkelte hospitaler i enkelte regioner, så patienten evt. skal rejse uden for sin egen region for visse typer af behandling. ■

Alle skal behandles lige

Rige og fattige, direktører og arbejdsløse, vestjyder og københavnere skal behandles ens. Man skal altså hverken kunne købe sig til ekstra ydelser som bedre mad og enestue eller kunne smutte foran i køen, fordi man er erhvervsaktiv. Der er ingen tvivl – deltagerne ønsker et sundhedsvæsen, hvor alle behandles lige! ■

En værdig død

Gamle, svækkede patienter, der ikke har udsigt til at blive helbredt, skal tilbydes en god afslutning på livet, frem for at der fokuseres på en kort forlængelse af livet. ■

Sundhedsvæsenet må gerne blande sig

Sundhedsvæsenet må gerne blande sig i vores sundhed og adfærd ved for eksempel at indføre afgifter på usunde varer eller ved at mærke dem med advarsler. ■

Den varme kartoffel

Region Midtjyllands folkevalgte forholder sig til et aktuelt emne

**Debatten var livlig på borgertopmødet,
og borgerne var klar til at gå langt for at få balance i økonomien.**

Tegning: Erik Bach Andersen

Hvad fik du med dig hjem fra borgertopmødet?

**Niels Callesøe (SF),
Århus N**

At være bordformand til borgertopmødet var et særligt privilegium, og resultaterne af afstemningerne på mødet var spændende. For eksempel viser de 40 procent, der ønsker yderligere brugerbetaling fremover, og de 60 procent, der ønsker det samme eller mindre end i dag, at selvom der er et stort mindretal, der er så bekymrede for økonomien at de er villige til at betale mere for deres sundhed, så er der stadig et flertal der tror på den eksisterende model. Der var mange kommentarer der pegede på to ting: At der pt. er meget stor forskel på brugerbetaling alt efter hvad man fejler. Og at der var opbakning til at skele til den svenske model, hvor alle sundhedsbesøg koster en lille smule, men hvor der er et lavt loft over prisen i alt. Det giver naturligvis inspiration til det videre arbejde. ■

**Mette Valbjørn (S),
Malling**

Jeg oplevede stort engagement og interesse for vores fælles sundhedsvæsen. Jeg glæder mig over, at der var stor opbakning til princippet om lige adgang til sundhed for alle. Der var også stor tilslutning til, at der kun skal være ventetidsgaranti for alvorlige og livstruende lidelser, hvilket peger i retning af en mere differentieret ventetidsgaranti. Jeg var overrasket over, at en større gruppe af borgere mener, at der skal stilles flere krav til patienterne i forhold til livsstil, og at der var relativt mange der mente, at vi skal indføre mere brugerbetaling. Som politiker vil jeg gerne arbejde videre med budskaberne fra borgerne om mere fokus på forebyggelse, kommunikation, sammenhængende patientforløb og øget anvendelse af IT. Jeg savnede et tema omkring psykiatrien, og det håber jeg kommer med næste gang. ■

**Poul Müller (K),
Brabrand**

Jeg fik mange og overraskende input med mig hjem. For eksempel borgernes kanonopbakning til en vis form for brugerbetaling hos lægen, hvilket jeg finder positivt. Og at der med rimelighed kan stilles krav til dem, som har behov for hjælp i sundhedsvæsenet. Positivt, når blot disse krav afspejler borgernes formåen. Det var i et vist omfang holdningen, at der kan indføres differentieret ventetid på ikke-akut behandling i forhold til, hvad patienterne fejler. Jeg mener dog, at man skal være varsom med at lade folk med behandlingsbehov vente mere end en måned, uanset hvad de fejler. Lægerne skal til gengæld være helt sikre på, at operation nu også er den rigtige løsning inden »kniven føres«. ■

**Aleksander Aagaard (V),
Skanderborg**

Fantastisk, at mange flere borgere end vi kunne betjene havde lyst til at bruge en hel lørdag for at fortælle os om deres syn på sundhed! Alene det forpligter ganske alvorligt til opfølgning.

Det er bemærkelsesværdigt, at folk i almindelighed er langt foran Folketinget, når det drejer sig om at stille krav til patienter før, under og efter en måske dyr og avanceret behandling. Og det er modigt, at mange fandt det naturligt med brugerbetaling for en række mindre alvorlige behandlinger. Det er dristigt, at mange fandt variabel ventetid – alt efter behov – i orden. Min betænkelighed går på, at vi igen bliver uskarpe på, hvad der kan vente og hvad der ikke kan. En ændring af de nuværende klare regler – der helt bestemt er en udfordring for os alle i sundhedsområdet – skulle jo nødig blive til usikkerhed med risiko for tab af jobmuligheder og/eller livskvalitet. Sundhed er det dyrebareste vi har. Den skal ikke stå på venteliste. ■

Test en hospitalsstue

fem år før den er bygget

Tekst: Morten Pickel
Foto: Rådgiver-
gruppen DNU I/S

Der er ikke mange, der ved det, men i stueetagen under de kontorer, der huser projektafdelingen for Det Nye Universitetshospital i Aarhus, findes der en modelbyggeplads.

Her, hvor duften af savsmuld nærmest er konstant, bliver vægge sat op og taget ned, mens rum bygges op, indrettes og tømmes op til flere gange om dagen.

Onsdag den 6. april 2011 har der været travlt – der er blevet bygget en 30 meter lang gang med tilhørende rum til blodprøvetagning og inventar.

Klokken nærmer sig 13, hvor modelbyggepladsen vil blive indtaget af overlæger, bioanalytikere og mange andre, der har deres daglige gang på et af Aarhus' hospitaler. De skal i samarbejde med arkitekter og arbejdsmiljøkonsulenter i Rådgivergruppen DNU I/S

afprøve, om tegningerne og skitserne for denne afdeling, der er en del af deres fremtidige arbejdsplads, fungerer i praksis.

Døren til byggepladsen går op, og ind strømmer en gruppe på syv højtuddannede hospitalsfolk samt en lige så stor gruppe af arkitekter, ingeniører og hospitalsplanlæggere.

Se det med egne øjne

DNU Design Lab, som den lille byggeplads hedder, giver projektafdelingen for DNU og de kommende ansatte på hospitalet mulighed for at afprøve dele af Det Nye Universitetshospital i Aarhus inden, det overhovedet er bygget.

Selve lokalet er omkring 600 m², og det giver mulighed for at opbygge enkle kulisser af både enkeltrum og rumforløb i størrelsesforhold 1:1.

På en modelbyggeplads kan arkitekter, hospitalsplanlæggere og hospitalsansatte afprøve, hvordan indretningen af fremtidige hospitalsrum vil fungere i virkeligheden. På den måde sikres det, at rummene på Det Nye Universitetshospital i Aarhus bliver dimensioneret rigtigt i første hug.

På den måde kan man med egne øjne se, hvordan rummene i plantegningerne vil virke i praksis.

– Når man indretter et hospitalsrum, skal man tage hensyn til mange ting. Hospitalsansatte, patienter, rengøringspersonale og teknikere har hver deres behov og krav til rummene, og de behov kan nemt være forskellige. Vi har mulighed for at skabe et fælles sprog mellem arkitekter og klinikere ved at tale ud fra hverdagens rutiner og arbejdsopgaver, og klinikere er på den måde med til at kvalitetssikre løsningerne, siger arbejdsmiljøkoordinator i projektafdelingen for DNU, Katrine von Schimmelmann.

Vogne eller skabe?

Tilbage i DNU Design Lab tager arkitekterne og de hospitalsansatte straks fat på gangforløbet, der ligger op til prøvetagningsrummene.

Under planlægningsarbejdet har der været tvivl om, hvorvidt gangen nu også er bred nok til at kunne håndtere både siddende patienter, gående bioanalytikere samt rullende og stående logistik-

vogne, der indeholder engangsartikler til blodprøvetagning.

En hospitalsansat foreslår, at logistikvognene, der af og til skal køres væk for at blive genopfyldt, kunne erstattes af skabe. Det viser sig dog hurtigt, at påfyldningsvognen, der ville skulle bruges til at fylde skabene om, ville blokere for al gennemgang.

– Desuden er en logistikvogn vel også nærmest et rullende skab, konstaterer en anden.

Efter flere tests af gangens bredde og det typiske arbejdsflow breder der sig en enighed om, at gangen er tilstrækkelig bred. Der bliver i stedet aftalt at kigge nærmere på, hvor store logistikvogne er nødt til at være for at opfylde afdelingens behov.

Brugerne bliver hørt

Projektafdelingen for DNU gør massiv brug af brugerinvolvering. Det vil sige, at hospitalets medarbejdere deltager i selve projekteringsfasen, så deres praktiske erfaringer og viden om arbejdets udførelse kan inddrages i designprocessen.

Deltagelsen foregår i brugergrupper i samarbejde med arkitekter, ingeniører, hospitalsplanlæggere og arbejdsmiljøkonsulenter.

I dette arbejde kan der være situationer, hvor der opstår et ønske om en praktisk afprøvning af tegninger og skitser. Og det er netop her, DNU Design Lab skal bidrage med en øget afklaring hos deltagerne.

– Vi har utrolig mange positive erfaringer med brug af Design Lab. I forbindelse med indretning og dimensionering af standard intensiv sengestuen viste det sig for eksempel, at der ikke var den nødvendige plads til at udføre patientforflytninger ergonomisk hensigtsmæssigt. Vi var nødt til at udvide rummet for at få en optimal intensiv sengestue. Det var en meget lærerig oplevelse, og resultatet blev virkelig bedre i samarbejde med klinikere, servicepersonale og de projekterende, siger Katrine von Schimmelmann.

Jagten på ekstra plads

I DNU Design Lab er turen nu kommet til det rum, hvor der i ►►

		A		Created.				
		REV.	MRK.	DESCRIPTION OF REVISION		DATE	SIGN.	
		DESCRIPTION						MATERIAL
		TREATMENT						
NON-STATED TOLERANCES DS/ISO 2768-1		FINE		ROUGHNESS ACC. TO DS/EN ISO 1302		SCALE	DRAWING NO.	REV.
		MEDIUM	x					
		COARSE		SIMILAR PART		NON-DIM. ROUNDING. MAX.		
		VERY COARSE						35

Test en hospitalsstue fem år før den er bygget

- ► fremtiden vil blive taget adskillige blodprøver hver dag.

Gruppen bliver hurtigt enige om, at den tredje stol i rummet kan fjernes. Hvis der på et tidspunkt er tre personer i rummet, kan den sidste jo bare sidde på briksen, lyder ræsonnementet.

Stolen fjernes med det samme, og allerede der frigøres der en af de kvadratmeter, der i alt er 10 af i rummet.

Uden at dvæle ved det foreløbige resultat går gruppen i gang

med at kigge på computerbordet. Der er en udpræget enighed blandt de hospitalsansatte om, at det optager alt for meget plads i dybden.

De vil gerne have det til at flugte med sterilbordet ved siden af, og så bliver modellen af computerbordet hurtigt udskiftet med en anden model, der er 20 centimeter kortere i dybden. Der røg der endnu 0,3 kvadratmeter af den optagede plads.

– Det er noget helt andet at se det her end at se det på en tegning. Her kan man se, hvor stort det egentlig er, udbryder en bioanalytiker, som er meget tilfreds med størrelsen af rummet.

**Afdelingsbioanalytikere
Inge Lund (tv) og Helle Jensen**

Hvorfor havde I brug for at besøge DNU Design Lab?

Helle: Det havde vi, fordi vi gerne ville se de fysiske rammer. Det er meget svært at forestille sig så store forhold, når man bare ser det på et stykke papir. Der er ingen af os, der har prøvet det her før, så at komme ned og se, hvordan man rent fysisk kan være der som menneske, det synes jeg var meget givtigt.

Inge: Vi stillede spørgsmålstegn ved den indretning af standardrummene, der var lavet. Rådgiverne blev vist også lidt usikre på, om alt kunne være der, så vi blev enige om, at det ville være godt at afprøve det.

Hvad har I fået ud af det?

Helle: Vi fandt heldigvis ud af, at vi nok godt kan være der. Vi gjorde det jo for at se, om de ting, der skulle være der, nu også kunne være der, og om de forskellige ting kunne komme forbi hinanden. Det kunne de heldigvis.

Inge: Jeg fandt ud af, at rummet var større, end jeg havde forestillet mig. Og det er jo selvfølgelig positivt. ■

Målet med DNU Design Lab i forbindelse med planlægningen af Det Nye Universitetshospital i Århus er:

- At sikre, at DNU er indrettet og dimensioneret, så det enkelte rum eller rumforløb bliver en egnet ramme om de opgaver, som skal udføres, og herved forebygge uhensigtsmæssig indretning og reducere ombygninger
- At sikre, at rum ikke giver anledning til unødvendige belastninger af personale og patienter
- At sikre, at det programmerede areal anvendes optimalt og fremtidssikres mest muligt
- At understøtte innovation og udvikling af den måde, vi arbejder og indretter os på

Efter 1½ times afprøvning er seancen ved vejs ende. En masse spørgsmål er blevet besvaret, mens enkelte nye er dukket op. Alle er dog enige om, at det er godt, de dukker op nu, så de kan nå at blive besvaret, inden byggeriet af det rigtige hospital går i gang i 2012. ■

Overlæge Søren Ladefoged

Hvorfor havde du brug for at besøge DNU Design Lab?

Fra laboratoriernes side var vi lidt bekymrede for indretningen af prøvetagningsrummene. Samtidig foreslog arkitekterne en test af gangarealet, fordi de ikke var helt sikre på, om gangen var bred nok til, at de forskellige funktioner som for eksempel logistikvognene ville kunne komme forbi hinanden.

Hvad har du fået ud af det?

Med hensyn til gangarealet kunne vi se, at det var passende dimensioneret. Det var ikke vildt meget plads, men det så fornuftigt ud. Desuden fik vi en god diskussion om de forskellige funktionaliteter. Det, vi har haft stor fokus på, er leveringsprincippet, der kaldes »just-in-time«. Det har vi været lidt skeptiske over for, fordi vi er spændte på, om de kan levere varen til tiden. Med hensyn til prøvetagningsrummet var vi ikke helt så afklaret med det, som vi egentlig troede. Rummet var jo i princippet behandlet og godkendt, men vi har alligevel fundet nogle ændringer, vi synes vil give lidt mere plads. ■

Dagens pollental indfanges i Viborg

Sådan ser den ud - pollenfælden, som er fundamentet for dagens pollental og dagens pollenvarsling fra Viborg. Inde i tromlen under det sorte håndtag sidder et klæbrigt filter, som fanger luftens pollen. På billedet gør afdelingsbioanalytiker Lisbeth Sættrup klar til den første daglige tømning i pollensæson 2011.

Bioanalytikere fra Regionshospitalet Viborg sørger for, at jyske pollenallergikere bliver varslet om dagens pollental.

Rindende øjne, kløe i næsen og nys i lange serier er et velkendt fænomen for cirka en million danskere, som lider af pollenallergi. Pollensæsonen begynder i april og varer til begyndelsen af september.

I samme periode suser bioanalytikere fra Regionshospitalet Viborg dagligt en tur op på hospitalets tag for at indsamle data for indholdet af pollen i luften.

Dataene danner grundlag for, at Astma-Allergi Danmark kan udsende pollenvarsler.

Der indsamles også data for indholdet af pollen i luften over Danmarks Meteorologiske Institut i København, men Viborg-tallene giver et mere præcist billede af den jyske pollensituation end tallene fra København.

Pollenvarslingerne følges med stor opmærksomhed af mange pollenallergikere. Det giver dem nemlig mulighed for at tæmme deres allergi med den rigtige forebyggelse og behandling.

Højt til vejs

Den jyske pollenfælde står på et af Regionshospitalet Viborgs tage i syvende sals højde.

Bioanalytikerne tømmer den hver morgen klokken 9, og fældens indhold af pollen bliver straks efter tømningen sendt til København til analyse hos Astma-Allergi Danmark.

Pollentallene kombineres med den lokale vejrudsigt, og det giver mulighed for at beregne et varsel om pollenkoncentrationen i luften det kommende døgn.

Pollenfælden på Regionshospitalet Viborg har været i brug hvert år siden 1979, og det er dermed en af de mest kontinuerlige og ældste pollenopsamlere i Europa.

Sammen med pollenfælden fra 1977 på taget af DMI i København er Viborg-fælden med til at sikre, at Danmark har et helt unikt statistisk og videnskabeligt materiale om pollen.

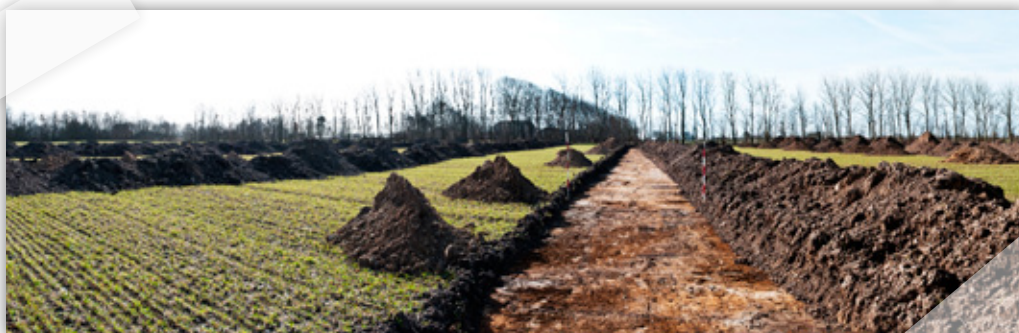
Dagens pollental og pollenvarslingen for det kommende døgn kan ses på www.astma-allergi.dk, www.dmi.dk og tekst-tv. ■

KLINGER I MULD DET GAMLE GULD

Tekst: Brian Borg Andersen
Foto: Vibeke Pedersen

Længe inden det første spadestik til DNV-Gødstrup bliver taget, er der allerede aktivitet på grunden, hvor hospitalet skal bygges. Arkæologer fra Museum Midtjylland er ved at undersøge de 374.000 m² for oldtidsminder. Forhåbningerne er store blandt arkæologerne, og de første tegn på, at der er noget at komme efter, er allerede kommet op til overfladen.

↑ Gravemaskiner strækker det øverste lag muldjord af, så arkæologerne kan komme ned til de mere interessante jordlag. De mange såkaldte søgerender er snortlige og strækker sig over hele grunden.

↑ Selvom der egentlig er tale om en forundersøgelse, før en grundigere udgravning af de mest interessante steder går i gang, så er flere fund allerede blevet gravet ud og bevaret. Blandt andet et lerkar fra jernalderen. Her er arkæolog Helle Holm Hansen i gang med at slube efter mere.

Tegnene på, at der er noget at komme efter dukker op, når undersøgelserne kommer et spadestik dybere. Astrid Hansen, arkæolog fra Museum Midtjylland kan berette om fund af stolpehuller og affaldsgruber fra bygninger, tegn på at der har været ildsteder og kerstår. ↗

Når der er tale om et så stort område som i Gødstrup er det med at holde styr på, hvad der bliver fundet hvor. Her er Helle Holm Hansen i gang med at registrere gravearbejdet. ↗

↑ Først når arkæologerne er færdige med deres undersøgelser og stiller spaden fra sig, kan det første spadestik til byggeriet af DNV-Gødstrup tages. Det er planlagt til sommeren 2012.

Friklinik skærer toppen af ventelisterne

En ny børne- og ungdomspsykiatrisk friklinik i Region Midtjylland har medvirket til, at der lige nu står 100 færre på venteliste.

Tekst: Marianne Jakobsen
Foto: Niels Aage Skovbo

Den 1. oktober sidste år åbnede Region Midtjylland en psykiatrisk friklinik for børn og unge i Risskov ved Århus.

Målet med friklinikken er at kunne behandle flere børn og unge i regionen og dermed få nedbragt ventelisterne. Og allerede nu viser tallene, at ventetiden er faldet.

Inden friklinikken åbnede, var der for eksempel 583 børn og unge, der havde ventet mere end to måneder på behandling. De seneste tal viser, at det tal nu er nede på 482.

I alt er der nu 774, der venter på at komme til i børne- og ungdomspsykiatrien.

Enkelte af dem har ventet i over et år, mens hovedparten har ventet et halvt år.

– Ventetiderne er alt for lange, så derfor er det glædeligt at se, at vi med friklinikken får behandlet flere i børne- og ungdomspsykiatrien og får skåret toppen af ventetiden, siger direktør for Psykiatri og Social, Gert Pilgaard.

Friklinikker virker

Det er regionsrådet, der har besluttet at åbne friklinikken, så ventetiderne for behandling inden for børne- og ungdomspsykiatri kan blive kortere.

Friklinikken er fritaget fra en række opgaver, så medarbejderne kan koncentrere sig om at stille diagnoser og give behandling.

Klinikken har for eksempel ingen forpligtelser inden for forsk-

ning og uddannelse som i den øvrige børne- og ungdomspsykiatri.

Friklinikken har heller ingen sengepladser og foretager kun ambulant behandling.

Inden for somatikken, det vil sige de legemlige sygdomme, har friklinikken været en stor succes. For eksempel inden for behandling af grå stær og åreknuder, hvor ventelisterne nu er nedbragt. Den tendens holder også stik inden for psykiatrien.

Op til 200 flere kan behandles

Det er Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center, der henviser til friklinikken, og friklinikken behandler dem, der har stået længst på venteliste.

Målet er, at friklinikken årligt skal hjælpe 175-200 børn og unge, så der bliver skåret så meget som

muligt af ventetiden til behandling.

Der er indført en behandlingsgaranti inden for psykiatrien på to måneder, og hvis det offentlige ikke kan hjælpe inden for to måneder, så har patienten ret til at søge privat behandling.

– Det er vores mål at komme ned på lovgivningens ramme, så der kun er to måneders ventetid i børne- og ungdomspsykiatrien i Region Midtjylland. Vi har jo ikke kun et ansvar over for dem, vi behandler, men også over for dem, der står og venter, mener Gert Pilgaard.

Flere bliver henvist til psykiatrien

Ventetiderne til behandling i børne- og ungdomspsykiatrien er steget over de seneste år, fordi flere og flere bliver henvist.

– Vi er kommet i en situation, hvor det er blevet mere legitimt at søge behandling i psykiatrien, for der er ikke længere så mange tabuer, som der var tidligere. Hvis forældre oplever, at deres børn har problemer, så ønsker forældrene svar på, om deres børn har en diagnose og kan blive behandlet. Der er også kommet bedre muligheder for behandling, og det får også efterspørgslen til at stige, fordi der i dag er langt flere løsninger end før. Derfor har det været svært for os at følge med efterspørgslen i børne- og ungdomspsykiatrien, men med den nye friklinik kan vi hjælpe flere og samtidig få skåret ned på ventetiderne, siger Gert Pilgaard. ■

■ Region Midtjylland har friklinikker flere steder i regionen og inden for flere områder. Det smarte ved friklinikkerne er, at de typisk koncentrerer sig om få typer af behandlinger og operationer, som de så til gengæld laver rigtig mange af. Friklinikkerne modtager ikke akutte patienter og har ingen forpligtelse til forskning og undervisning. Friklinikkerne skal udelukkende behandle og operere.

■ De Vestske Friklinikker, som Region Midtjylland driver i samarbejde med Region Syddanmark, og som ligger i henholdsvis Brædstrup og Give, opererer blandt andet brok, åreknuder, knæ, skuldre og udfører plastikkirurgiske operationer på bryst og mave.

■ Friklinikken i Ringkøbing opererer springfingre og udfører håndleds kirurgi og kikkertundersøgelser, for eksempel gastroskopi (kikkertundersøgelse af maven).

■ Friklinikken i Grenaa opererer brok og udfører mindre knæoperationer.

■ I forbindelse med Region Midtjyllands omstillingsplan er det besluttet, at aktiviteterne på friklinikkerne skal samles i Silkeborg.

De trænger ind bag barken i stamtræet

Tekst og foto: Jørn Gade

Hun har sin fars spidse næse – og sin mors røde hår... Vi slæber alle sammen rundt med personlige karakteristika fra vores forældre og forældre. Men ud over de ydre tegn, så kan vi også bære rundt på kimen til mindre synlige, men alvorlige lidelser.

I 1860'erne begyndte den tyske munk Gregor Johann Mendel at se nærmere på mønstret for, hvad vi giver videre til vores efterkommere. Herfra har den moderne genetik udviklet sig.

For 50 år siden kunne man i Danmark for første gang i et mikroskop se kromosomer.

For 40 år siden kom fostervandsprøverne og gav os mulighed for at se på det ufødte livs gener.

Mongolisme – eller rettere Downs Syndrom – var kendt og beskrevet allerede i 1800-tallet. Nu blev der mulighed for at forudsige, om det foster, som moderen bar på, ville få Downs Syndrom. Sammen med muligheden for abort kunne forældrene nu sige nej tak til at få et barn med et handicap.

I 1980'erne kom nye undersøgelsesteknikker til og gjorde det muligt at kigge nærmere på det enkelte individs DNA. Det har åb-

net op for undersøgelse af endnu flere sygdomme.

Her i landet er »human genetik« blev studeret på Rigshospitalet, på Kennedy Centret og på Aarhus Universitet. Forskningen på sidstnævnte sted overgik i 1995 til Aarhus Universitetshospitals dengang nye Klinisk Genetiske Afdeling på grund af sin stigende betydning for behandling og rådgivning.

Siden sidste år har afdelingen med dens ambulatorium og højt-specialiserede tekniske laboratorium været placeret i en ny ejendom ved Science Center under Aarhus Universitetshospital, Skejby.

Svære afgørelser

I begyndelsen, mens undersøgelserne stadig foregik på Aarhus Universitet, var det primært Downs Syndrom, man undersøgte for. I dag undersøger man for en

Ligesom rumsonder kan afsøge det ydre rum for nye stjerner og galakser, og specialubåde kan gå ned i de dybeste dele af oceanerne, kan klinikere gå stadig længere ind det menneskelige DNA og se på vores krops byggesten.

lang række arvelige sygdomme. Resultaterne af prøverne og hvad disse må kræve af vejledning, sker hos patientens praktiserende læge, den henvisende hospitalsafdeling eller på Klinisk Genetisk Afdeling. Det er nogle meget svære minutter i afdelingen og efterfølgende dage hos de berørte familier.

Svar, der fortæller om mulige problemer, kan betyde, at nyfødte straks eller tidligt i forløbet kommer i behandling, inden lidelsen bliver kritisk.

Stadig flere sygdommes genetik bliver afsløret teknisk – og på grund af det store internationale netværk med andre genetiske laboratorier, bliver udviklingen af ellers meget sjældne sygdomme pludselig afsløret. Det kan være sjældne sygdomme, hvor der i Danmark kun er ganske få berørte.

Udviklingen på området afspejler sig i de patienter, der henvises til Klinisk Genetisk Afdeling. Rådgivningen af patienter er over en 10 års periode steget med 500 %. I dag henvises 2500 slægter per år til klinisk genetisk rådgivning.

Hvad slægtsbogen kan fortælle

Når det drejer sig om arvelige sygdomme, er det helt centralt for lægerne, at der – ud over indsamling af vævs- eller blodprøver – også sker en indsamling af information om familierne, der skal rådgives.

Hertil bruger afdelingen slægtsbøger, som patienterne bliver bedt om at udfylde, når de bliver henvist. Bøgerne bruges blandt andet ved udredning af arvelig betinget brystkræft og tarmkræft. To meget udbredte kræftformer, som man ved, kan være arveligt betingede, og som i dag kan forebygges.

I familier med arvelig risiko for brystkræft tilbyder man regelmæssige mammografi-scanninger af brystet, og i familier med arvelig risiko for tarmkræft tilbyder man regelmæssige kikkertundersøgelser af tyktarmen. Ved risiko for tyktarmskræft er det polypper, der undersøges for. Antallet af disse stiger igennem et menneskes levetid – og ikke alle er farlige. Men ved jævnlige undersøgelser kan man undgå, at de farlige polypper når at udvikle sig til kræft. I begge tilfælde er tidlige indgreb af stor betydning. Ved hjælp af ►►

Den komplicerede viden om hvad vores gener indeholder, kunne være interessant for eksempelvis forsikringselskaber. Men dansk lov forbyder selskaberne at søge disse oplysninger – også trods patienternes eventuelle tilladelse. Forsikringselskaberne kunne ellers have interesse i at afslå at tegne forsikring med »dårlige liv«, sådan som det er kendt fra USA.

De trænger ind bag barken i stamtræet

Alle henvisninger til genetisk rådgivning bliver vurderet individuelt, hvorfor ventetiden til den første ambulante konsultation kan variere.

I visse tilfælde, f.eks. ved genetisk rådgivning i forbindelse med graviditet, vil første konsultation finde sted hurtigst muligt, og inden for 1-2 uger efter henvisningen er modtaget.

► ► slægtsbøgerne tegner man familiens stamtræ og kan bruge dette til at finde frem til og forhåbentlig hjælpe personer i risiko, men også frikende de personer, som faktisk ikke har forøget risiko for kræft. I nogle familier kan man med en blodprøve undersøge, om man har arvet denne risiko. Resultatet af en sådan gentest kan medføre store beslutninger i den enkelte persons liv.

Nogle kvinder, der har det »dårlige« gen, der kan føre til brystkræft, vælger at få fjernet brystet på et tidligt tidspunkt i deres liv – inden de har set det mindste til sygdommen. Igen store og måske svære beslutninger.

Scannere og computerprogrammer kan i løbet af kort tid lave en oversigt over kromosomerne i vores arvemasse. Det er bioanalytikere, der udfører og kvalitetstjekker, at computerens opstilling af kromosomerne er i orden.

En dråbe i et større hav

– Det er vigtigt at slå fast, at en mulig genetisk lidelse kun er en dråbe i en større sammenhæng, hvor en lang række andre faktorer livet igennem på forskellig måde kan påvirke udviklingen. Derfor er det vigtigt, at de, der skal give resultaterne videre, har et overblik over, hvad generne fortæller.

Der findes private firmaer i ind- og udland – også som postordre, der laver DNA-analyser. De kan teknisk være helt korrekte, men det er mindst lige så vigtigt, at den medfølgende vejledning også er i orden, siger Ida Vogel, konstitueret ledende overlæge på Klinisk Genetisk Klinik. ■

Danmarks hyggeligste Zoo

NYT
abe- og
dingo anlæg

Mange nyheder til sæsonen

Vi og alle dyrene glæder os til jeres besøg

**JYLLANDS
PARK ZOO**

Haunstrup v/ Herning

Danmarks største
hoppesude
689m²

BØRNEPARKEN • KINDERPARADIS • CHILDREN'S PARADISE

Haunstrupvej 13 · 6920 Videbæk · 97 16 61 20

www.jyllandsparkzoo.dk

Hvem vil bygge en byggeplads?

Danmarks største hospitalsbyggeprojekt offentliggør det første udbud nu. Det Nye Universitetshospital i Aarhus (DNU) indleder med prækvalifikation af entreprenører til udbud af byggepladsens fællesfaciliteter.

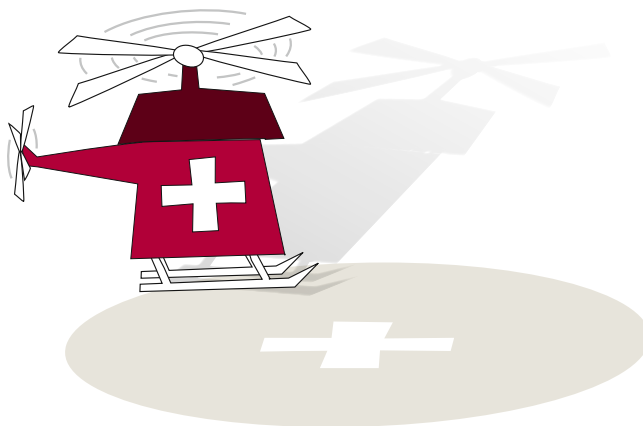
Før selve hospitalet kan bygges, skal byggepladsen anlægges og holdes i gang under hele byggeperioden. Det er den opgave, det nu skal udbydes til entreprenører i hele Europa.

Når byggepladsen er anlagt, skal der i alt bygges 232.000 kvadratme-

ter nyt hospital. Ud over det enorme nybyggeri ligger der også en stor opgave i at integrere de eksisterende 157.000 kvadratmeter universitetshospital.

Når Det Nye Universitetshospital i Aarhus står færdigt i 2019, vil områdets aktivitet og størrelse gøre, at der nærmest er tale om en helt ny bydel.

Alle DNU's udbud kan findes på eu-supply.com, og alle kommende og nuværende udbud kan følges på DNUs hjemmeside: www.dnu.rm.dk/erhverv/udbud. ■

Nu letter piskeriset

Den nye akutlægehelikopter, som skal komme syge og ulykkesstedte til hjælp i Region Midtjylland og Region Nordjylland, går i luften den 1. juni. Helikopteren får base i Karup og har døgnåbne landingspladser ved sygehusene i Holstebro, Viborg og Skejby. Derudover får den nat-landingspladser i Lemvig, Stauning, Skive, Viborg og Randers. Om dagen kan og må den lande stort set alle steder. Akutlægehelikopteren i Midt-, Vest- og Nordjylland er et forsøgsprojekt, der skal løbe over 13 måneder. ■

Vidste du, at

midtjyske kvinder gennemsnitligt bruger 5.900 kroner på tøj om året.

Kilde: Danmarks Statistik.

Vidste du, at

10,2 procent af borgerne i Region Midtjylland ikke har rørt en dråbe spiritus inden for det seneste år?

Kilde: Befolkningsundersøgelsen
»Hvordan har du det?«

2011

2012

Præcisering

Det seneste nummer af Magasinet MIDT indeholdt et opslag om, hvad omstillingsplanen, som et flertal i regionsrådet har vedtaget, kommer til at betyde for borgere og medarbejdere i Region Midtjylland. Opslaget blev udarbejdet og sendt i trykken umiddelbart efter, at der var indgået forlig. Redaktionen beder læserne være opmærksomme på, at Poul A. Christensen (uden for parti) siden trak sig fra forliget. Det ændrede dog ikke på, at der fortsat er flertal i regionsrådet for omstillingsplanen. ■

Hospitaler vokser sammen

Regionshospitalet i Viborg, Silkeborg, Hammel og Skive blev den 1. april slået sammen til én hospitalsenhed med fælles ledelse og administration. Samme dag fusionerede Århus Universitetshospital, Skejby med Århus Universitetshospital, Århus Sygehus. Fusionen af hospitalerne i Århus er endnu et skridt på vejen mod samlingen af hospitalerne i Århus, efterhånden som de nye hospitalsbygninger i Skejby bliver klar til indflytning i perioden 2016-2019. ■

Sygehuse til eksamen

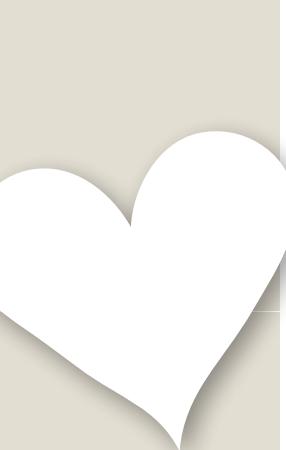

Alle hospitaler i Region Midtjylland er til eksamen i løbet af i år. Hospitalerne skal måles i forhold til Den Danske Kvalitets Model (DDKM), som består af en række standarder for blandt andet patientsikkerhed, patientforløb, bygninger og beredskab. Målingerne udføres af eksterne undersøgere, der opholder sig på hospitalerne i en uges tid, hvor de følger dagligdagen, stiller spørgsmål til personalet og gennemgår hospitalerne fra kælder til kvist. Hospitalerne får ikke karakterer, men opnår i stedet »akkreditering« som bevis for, at de lever op til kvalitetsstandarderne. Inden redaktionens slutning var Hospitalsenheden Vest, regionshospitalet i Viborg, Skive, Århus og Skejby samt behandlingspsykiatrien blevet akkrediteret. ■

Endelave løb med landsbyprisen

Kattegatøen Endelave løb i år med Region Midtjyllands Landsbypris på 150.000 kroner. De 187 øboere belønnes blandt andet for at have vendt en negativ befolkningsudvikling, idet befolkningen er vokset fra ca. 160 til 187 over de seneste ti år. Øboerne holder desuden liv i dagligvareforretning, skole, læge, posthus, bibliotek samt kro og stabler i tilgift imponerende arrangementer på benene. For eksempel det årlige Endelave Marathon, der tiltrækker omkring 250 deltagere, og Musik på Endelave, hvor omkring 1.000 deltagere. ■

Mig og Midtjylland

En kendt midtjyde fortæller om sit forhold til Region Midtjylland

Peter Ingemann

Bopæl: Ry

Hvorfor har du slået dig ned der, hvor du bor?

Jeg er født og opvokset i Ry, og der bor jeg stadig. Jeg elsker naturen, roen og den lille, men meget velfungerende by, der har alt. En stor, men fantastisk skole, tre supermarkeder, cafeer – you name it. Ry bliver med et glimt i øjet kaldt Østjyllands Hellerup, hvilket ikke er helt forkert. Og så ligger Ry i nærheden af Århus – det tager mig kun 25 minutter at komme til DR i Skejby.

Hvad kendetegner det sted/den egn, hvor du bor?

Natur, natur og dejlige mennesker.

Har du en yndlingsplet i Region Midtjylland?

Sletten i nærheden af Himmelbjerget eller Slåen Sø, som er Danmarks reneste sø. Der går vi ofte tur.

Hvad er dit yndlingsspisested i Region Midtjylland?

Jeg var for nylig på Van Koch på havnen i Århus. Det var vildt godt og forholdsvis billigt. Jeg kan også rigtig godt lide Sct. Oluf i Mejlgade, der serverer dejlig, rustik fransk mad til meget små penge. Vores lokale (ægte) italienske restaurant, Angelo i Ry, er heller ikke at kimse ad.

Hvad er dit yndlingsudflugtsmål i Region Midtjylland?

Målet, som er et legendarisk værtshus i Silkeborg. Jeg er kommet der siden, jeg ikke måtte, og kommer der stadig – selv om der går lidt lang tid imellem besøgene. Man bliver jo ikke yngre.

Hvilken kendt midtjyde – død eller nulevende – vil du fremhæve og for hvad?

Min far. Kærlig, rigtig god og han har lært mig så meget. Men han var også fordrunken og svigtede – og betalte til sidst den højeste pris. Han var storentreprenør, iværksætter i klasse 1 og mangemillionær. Men også fallent, havde masser af fiaskoer og var i store dele af sit liv »På røven kørt...« Hans slags findes der ikke mange af, og det bliver verden fattigere, men også mere stabil af. Jeg savner ham dagligt.

Hvis du bare kunne sende regningen videre, hvad ville du så forære Region Midtjylland?

En ambulancetjeneste med højest ti kilometer imellem hver station og en helikopter stand-by. Jeg synes, responstider burde have højeste prioritet

Hvad kunne efter din mening gøre Region Midtjylland til et bedre sted at bo?

Det ved jeg ikke. Jeg synes, det går meget godt! ■

Peter Ingemann, 38 år.

Journalist og vært på boligprogrammet »Hammerslag«.

Bogaktuel med selvbiografien »Ingemanns land«, der handler om forholdet til og opvæksten med en meget usædvanlig og alkoholiseret far.

Gift, har to døtre, og bor i dag få kilometer fra sit barndomshjem.

Flyvende juveler

Se, det summer af sol – og sommerfugle – over engen...

Tekst og foto:
Naturvejleder
Morten DD Hansen

Der er nu intet som en stille, solbeskinnet formiddag midt på sommeren, hvor man bare kan mærke, at alting emmer af liv. Sådan en dag skal man begive sig ud i blomsterfloret i engen, på brakmarken eller overdrevet, for herude findes nogle af de smukkeste skabninger, som den danske natur kan frembringe; dagsommerfuglene – de flyvende juveler!

Når det myldrer med blomster, kan man være sikker på, at der også er masser af sommerfugle. Her kan de finde mad, mens de er larver, og når de bliver voksne, kan de finde rigelige mængder af nektar. Derfor møder man næsten altid de smukke dagsommerfugle, når de sidder i en blomst og med deres lange sugesnabel leder efter en lille slurk sukkerdrik.

Den smukkeste akvarel

Se for eksempel efter den sortårede hvidvinge, som i de seneste

årtier er gået kraftigt frem. De voksne sommerfugle dukker op i begyndelsen af juni, hvor man pludselig finder dem overalt – ofte hastigt flyvende igennem landskabet. Sortåret hvidvinge suger gerne nektar på de violette tjærenelliker, og når depoterne er fyldt op, lægger den sine æg på tjørn, slåen, mirabeller og blomster.

Læg også mærke til den fine, lysorange sommerfugl, hvis underside ligner den smukkeste akvarel. Det er okkergul pletvinge, som er ganske almindelig og udbredt i det åbne land – bare der gror den plante, som kaldes lancetvejbred. Her tilbringer dens larve nemlig hele efteråret, vinteren og foråret, inden den midt i maj forpupper sig og snart efter forvandles til det skrøbeligt, vinget væsen. Okkergul pletvinge har flere nære slægtninge, som er gået ekstremt meget tilbage. Så meget desto større er fornøjelsen ved, at den okkergule

pletvinge tilsyneladende trives i den jyske natur.

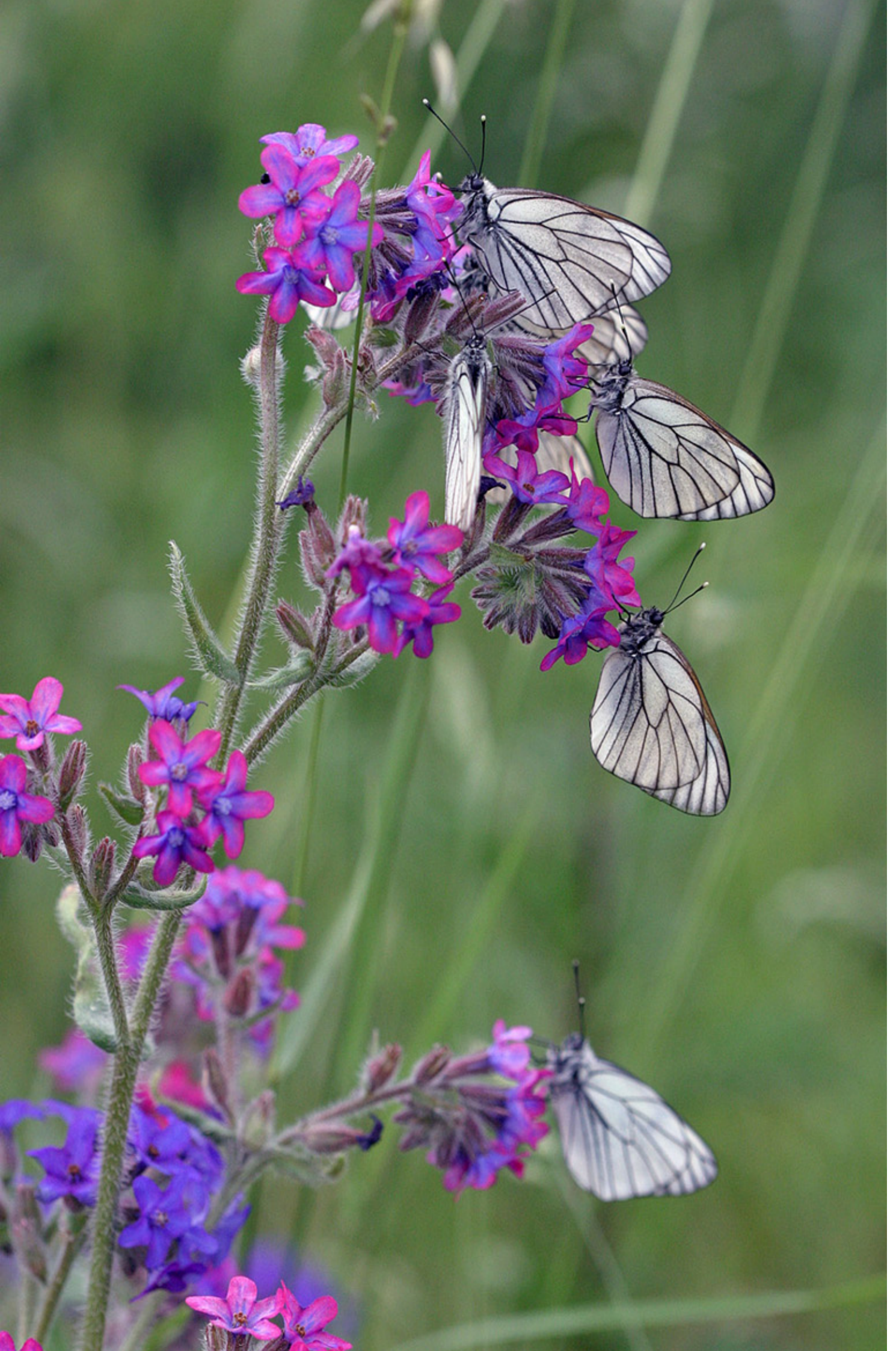
Han risikerer liv og lemmer

Midt i juni støder vi for første gang på de rigtige juveler, nemlig sommerfuglene fra blåfuglefamilien. Hvad de ikke har i størrelse, har de i gørelse, for de er saftsuseme smukke.

Der er den violetrandede ildfugl, hvis navn – i hvert fald for hannens vedkommende – er fuldt berettiget. Hunnen er mere diskret farvet, for hun skal jo passe på ikke at blive ædt, før hun har lagt sine æg.

Hannen er til gengæld villig til at ofre liv og lemmer, blot for at parre sig med hunnerne. Har man ikke hørt det før? ►►

Sortårede – ikke at forveksle med sorthårede – hvidvinger stikker gerne snablen i violette tjærenelliker.

Okkergul pletvinge.

Violetrandet ildfugl.

Dukatsommerfugl på blåmunke.

Foranderlig blåfugl.

►► Efter tre ugers strabadser er glansen gået af hannerne, der nu er den rene jammer at se på med lasede vinger og afblegede farver. Men de bliver ved til det sidste, for selv med halve eller kvarte vinger kan de stadig flyve. Violetrandet ildfugl er desværre i kraftig tilbagegang, fordi de blomsterrige enge gror til i høje urter. Det kan sommerfugle ikke lide.

Ildfugle fra Mars

Omvendt forholder det sig med de sandede brakmarkers absolutte skønhed, der lyder navnet dukatsommerfugl. Man finder den overalt i Midtjylland, og når en farvestrålende han sidder i en blåmunke, kan man ikke forestille sig noget mere fotogent.

Dukatsommerfuglen er gået kraftigt frem i de senere år, og midt i juli oplever man dem overalt, når man færdes i åbne, blomsterrige områder. Ofte ser man flere af de temperamentsfulde hanner forfølge hinanden i hidsig flugt gennem landskabet. Jo, ildfuglene er virkelig fra Mars!

Helt så desperate er de foranderlige blåfugle dog ikke.

Denne himmelblå juvel findes stadig på de heder, hvor der gror lyng. Det er nemlig her, den lægger sine æg. Lyngen er desværre hårdt trængt i det danske kulturlandskab, for når der tilføres næringsstoffer fra luften, bliver lyngen udkonkurreret af forskellige græsser. Når lyngen er væk, forsvinder sommerfuglen med det samme.

I Midtjylland er der stadig lyng nok til at opretholde en sund bestand af foranderlig blåfugl, men optællinger viser, at den alligevel er gået meget tilbage.

Lad dem flyve

Overdrevenes sommerfugle har det svært, men skal vi lære at passe på dem, skal vi først lære dem at kende.

Und derfor dig selv en tur ud i den summende eng for at se på de flyvende juveler.

Men lad sommerfuglene flyve!

Hvis du absolut vil have et varigt minde med dig hjem, så medbring et kamera.

Det er meget sjovere – også for sommerfuglene. ■

Hold dit næste møde i fred og ro

- og CO2-frit.

KALØVIG Center ligger mellem himmel og hav, i smukke omgivelser og med en storslået havudsigt - en ideel ramme for undervisning, uforstyrrede møder og hyggelige personaledage.

Den gamle have og placeringen lige ved vandet gør sit til den rare stemning. Her er fred og ro – selv når huset er fyldt, bliver det aldrig nogen banegård

Planlægger du et kursus, et møde eller andet arrangement, hvor 26 værelser (heraf 9 dobbelte), møderum op til 80 personer og flotte rammer kan virke befordrende, tager vi gerne i mod.

På KALØVIG byder vi velkommen til alle slags kurser og møder, men har særligt fokus på forhandling og konflikthåndtering. Her samles viden og aktiviteter om moderne forhandlingsmetoder. Ny viden på et sted, hvor man stadig kan fornemme

stemningen fra tiden som et af landets første badhoteller.

Få flere indtryk af KALØVIG Center og se billeder af huset og omgivelserne på www.kalovigcenter.dk. Her kan du også læse om vores jord- og solvarmeanlæg, der sørger for varmt vand og lune rum til vores gæster – og gør vores energiforbrug fuldstændigt CO2-frit.

KALØVIG Center
Præstekravevej 46, 8410 Rønne
Tlf. 86 37 11 55, mail@kalovigcenter.dk
www.kalovigcenter.dk

Andre regioner kort

Danmark er delt op i fem regioner, som driver sygehuse, løser opgaver på socialområdet og arbejder for regional udvikling. Her på siden kan du læse nyt fra de andre regioner og fra regionernes fælles forening, Danske Regioner.

Vidste du, at

regionerne skal sørge for et tilstrækkeligt, geografisk dækkende og varieret udbud af ungdomsuddannelser og almene voksenuddannelser til alle i regionerne?

Vidste du, at

der i de fem regioner sammenlagt skal investeres 40 milliarder kroner i sygehusbyggeri over de næste ti år?

Danske Regioner overvejer, om der skal oprettes et uafhængigt prioriteringsinstitut som et redskab til at få styr på, hvordan regionerne fremover skal prioritere skattekrone til sundhed. Institutet skal både se på de sundhedsfaglige og økonomiske konsekvenser af, at tilbyde borgerne en række former for behandling. Formanden for Danske Regioner er klar til at se på flere modeller for, hvordan et dansk prioriteringsinstitut kan opbygges. Det kan ske f.eks. ved at nedsætte et institut med en politisk valgt bestyrelse eller en mere administrativ model. I begge tilfælde skal armslængde-princippet dog gælde, så instituttet ikke er direkte bundet sammen med Danske Regioner eller staten. ■

Nyt center for spiseforstyrrelser

Region Sjælland har indviet et nyt Center for Spiseforstyrrelser. Her kan børn, unge og voksne få hjælp til behandling af spiseforstyrrelser, som kan være invaliderende og i værste fald livstruende. Center for Spiseforstyrrelser har til huse i Holbæk. Her er i alt 12 sengepladser til børn, unge og voksne. Derudover forventes funktionen at kunne tage sig af omkring 1000 ambulante patientbesøg pr. år. Region Sjælland har hele tiden haft tilbud til personer med spiseforstyrrelser, men behandlingstilbuddene har været geografisk placeret flere steder i regionen. Med etableringen af Center for Spiseforstyrrelser bliver den væsentligste behandlingskapacitet samlet ét sted. ■

Akutmodtagelsen følger patienten i ambulancen

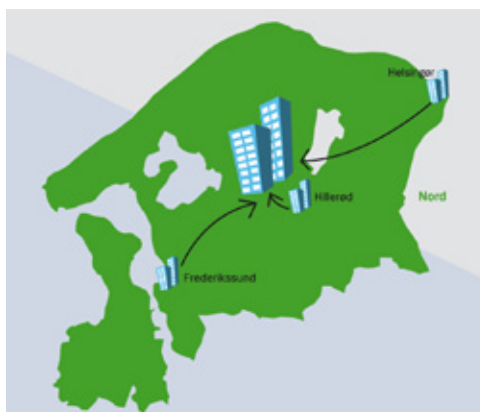
Region Nordjylland er i gang med at udbrede en it-løsning, som allerede er etableret i akutmodtagelsen på Aalborg Sygehus. Personalet i akutmodtagelsen i Aalborg kan på storskærm følge en patients tilstand og behandling i ambulancen, mens ambulancen er på vej til hospitalet. Akutmodtagelsens læger og sygeplejersker er på den måde på forkant, når patienten ankommer til hospitalet, så den videre behandling af patienten kan gå i gang med det samme. På storskærmen kan personalet samtidig styre logistikken i akutmodtagelsen. Løsningen skal udbredes til samtlige af regionens nye akutmodtagelser, der tages i brug inden for det næste halvandet år. ■

Ny navigation i syddanske ambulancer

Region Syddanmark og Falck er netop blevet færdige med at installere nyt navigations- og informationsudstyr i 135 ambulancer, læge- og akutbiler. Det nye navigationssystem omfatter blandt andet bedre og mere detaljerede, elektroniske landkort i ambulancerne. Kortmaterialet indeholder også veje, som er lukket for normal trafik, men giver ambulancen mulighed for at skyde genvej. Desuden giver systemerne vagtcentralen mulighed for at sende egne trafikmeldinger med beskeder om for eksempel kødannelser ud til ambulancerne. Det nye udstyr indebærer også bedre og mere sikker kommunikation mellem vagtcentral og ambulancer og ambulancer og sygehusene. ■

Byggeplaner i Nordsjælland

I Region Hovedstaden skal tre hospitaler, nemlig Hillerød, Helsingør og Frederikssund lægges sammen til ét hospital, der skal bygges ved Hillerød. Det nye hospital skal efter planen stå klart til indflytning i 2020. Regeringens ekspertpanel har givet forhåndsgodkendelse til, at der må bygges for 3,8 milliarder kroner. Det svarer, efter ekspertpanelets standarder, til, at der kan bygges et hospital på 136.000 kvadratmeter. Region Hovedstaden har nedsat en projektorganisation, som arbejder på, at udskrive projektkonkurrence om hospitalet i 2012. ■

Han kan sælge is i Grønland

Peter Larsen fra Højbjerg ved Aarhus laver is med krummer i.

Tekst: Anne Domino
Foto: Marianne Andersen

Jeg kalder det for jomfru-is. Den er blød, den er føjelig, og den er ikke blevet hård endnu, siger Peter Larsen, mens han forsigtigt vrider låget af en bøtte helt frisklavet vaniljeis.

Isen, der netop er kommet ud af mejeriets ismaskine, er hvid med bittesmå, sorte vaniljekorn.

– Tag en ske og smag. Det er bedre end softice, lover Peter Larsen, og rækker en smageske af træhen over bordet.

Og jo, der er virkelig tale om en blød, føjelig og jomfruelig is. Med blid smag af vanilje og fed konsistens af fløde.

– Min is indeholder mere tørstof og mindre luft end andre iscremer. Derfor behøver man ikke spise ret meget af den, før man er »mæt«, forklarer Peter Larsen og fortsætter:

– Is skal ikke være sådan noget, man tonser ind. Det skal være noget, der er rigtig godt i små mængder, når det endelig er der.

Kvalitet frem for kvantitet – det er essensen af Peters is.

En mundfuld oplevelser

56-årige Peter Larsen er uddannet mejeriingeniør og har tidligere rejst verden rundt for at sælge ismaskiner til industriel fremstilling af is.

Imens voksede hans interesse for at lave sin egen is, og for tre år siden realiserede han drømmen om en iskold fremtid.

– Jeg fandt ud af, at jeg gerne ville lave en amerikansk inspireret is, tilpasset det danske publikum. I Danmark spiser vi ofte kage til is, mens amerikanerne længe har blandet kagen i isen, forklarer Peter Larsen, der følger den amerikanske tradition med at blande is og kage sammen.

– Jeg kan godt lide, at man lægger overraskelser og oplevelser ind i isen. Forskellige farver og teksturer. Tag nu for eksempel min vaniljeis med blåbærtærte. Det er

noget blåt, noget gult, noget blødt og noget sprødt. Is, is og is bliver hurtigt kedeligt. Der må gerne være oplevelser i hver enkelt mundfuld, forklarer han.

Smagsdommere

Peter Larsens første kombinationer af kage og is blev testet blandt naboerne i Højbjerg. For eksempel is med honningkage, is med drømmekage fra Brovst og is med brændte figer.

Den opfindsomme ismand gik rundt i kvarteret med en vogn med is, og så bad han børn og voksne smage på isen og uddele karakterer.

– Og de var ikke bange for at give dårlige karakterer, husker Peter Larsen.

Nu skulle man måske tro, at det var isen med den højeste gennemsnitskarakter, der slap gennem nåleøjet og blev sat i produktion. Men sådan hænger verden ikke sammen for Peter Larsen. ►►

” Jeg havde rigtig mange navne oppe at vende, da jeg skulle finde et navn til min is. Og Peters is var bestemt ikke det første, der faldt mig ind.

►► – Jeg gik efter de typer af is, som nogle syntes var rigtig, rigtig god frem for at gå efter fællesnævneren. En kombination af is og kage bliver ikke sat i produktion, bare fordi der er mange, der synes, den er ok. Jeg går efter spidserne, forklarer han.

Helt igennem økologisk

I år består kollektionen hos Peters is af vaniljeis med blåbærtærte, vaniljeis med hindbærtrifli, vaniljeis med nøddeaflever og mørk chokolade, ren vaniljeis og chokoladeis.

Alle råvarer til både is og kage er økologiske. Og det betyder faktisk, at en af Peter Larsens største

succeser blandt smagsdommerne, nemlig vaniljeis med trøffel, formentlig aldrig bliver sat i produktion.

– Det er svært at finde økologiske trøfler, lyder en del af forklaringen.

– Der er også det med navnet, for hvad skal jeg kalde den? Vi kalder det for trøfler i Aarhus, mens det andre steder i landet hedder romkugler. Men jeg tilsætter ikke spiritus til min is, for alle skal kunne spise den. Det er lidt ærgerligt, for is med trøfler smager virkelig godt. Min søn bebrejder mig det stadig.

Sælger is i Grønland

Peter Larsen lejer sig ind på et mejeri, når han skal producere sin is. På den måde slipper han for at indkøbe et stort produktionsapparat, som ville kræve en større produktion for at kunne tjene sig hjem.

Virksomheden, Peters is, er et enmandsfirma, og Peter Larsen

har ingen ambitioner om at lave om på det.

Til gengæld vil han gerne kunne leve af produktionen, og alt tyder på, at det kommer til at lykkes.

– Sidste år gav virksomheden overskud, og det ser også ud til at blive tilfældet i år. Men man skal være tålmodig, når man begynder på sådan noget. Det tager lang tid at etablere sig i kundernes bevidsthed, fortæller han.

Alligevel har han allerede ekspanderet, så Peters is nu også fås på Færøerne, i Grønland og i Berlin i Tyskland. I Tyskland under navnet »Peter eis«.

– Jeg havde rigtig mange navne oppe at vende, da jeg skulle finde et navn til min is. Og Peters is var bestemt ikke det første, der faldt mig ind. Det er jo ikke et særligt praktisk navn, når det skal oversættes i andre lande. Alligevel endte det med at blive Peters is. Jeg synes nemlig, at produktet er så godt, at jeg gerne vil lægge navn til det. ■

Peters is

Peters is forhandles hos Irma, Irmatorvet.dk, Føtex Food, Liva Stormarked, Salling Super, Kvickly Ry og Grenå, Frost SuperBest Viborg, Gemüsen Højbjerg, Slagter Munck Skagen, Slagter Vollstedt Haderslev, Slagteren i Strib, Gårdbutikken Møllegården Skanderborg, Carla & Frida Lynge, Slagter Adolfsen Fårevejle, Slagter Gøtttsch, Herning og Penny Lane Ålborg. En bønne med 500 ml. – nok til tre personer – koster cirka 55 kroner.

Quiz dig klogere på regionen

5 point	4 point	3 point	2 point	1 point
---------	---------	---------	---------	---------

Den lidt lette

By 	Ligger sydvest for Horsens	Har godt 1500 indbyggere	Byens kirke er bygget af etatsråd Lars de Thygeson	Grand Prix klassikeren »Donna Donna« blev sunget af John	Byen lægger navn til en hel del frossent brød
Kendt midtjyde 	Forsvarer Danmark	Uddannet sygeplejerske	Født i 1980	Hedder også Erhardsen til efternavn	Spiller for Viborg HK
Natur 	Smalt stykke land i den sydvestlige del af regionen	40 kilometer lang	Dækket af lyng og sandklitter	Hvide Sande ligger cirka midt på tangen	Afskærer Ringkøbing Fjord fra Vesterhavet
Virksomhed 	Beskæftiger mere end 16.000 mennesker på verdensplan	Ejes af mere end 7000 danskere og svenskere	Virksomhedens navn betyder »tidlig morgen« på svensk	Bliver af og til kritiseret for at være for stor	Sørger for, at vi kan få smør på brødet og mælk i kaffen
Bygningsværk 	1717 meter lang	Bygget i 1978	Sendte Pinen og Plagen på pension	Bruges som motiv på 50-kronesedlen	Forbinder Mors med fastlandet
Seværdighed 	Åbnede i april 2011	Forbindes med en konge	Indeholder blandt andet museum, minibiograf og festivals	Stedets café byder på ristet sandwich med peanutbutter og banan	Er en kopi af lignende seværdighed i Memphis, USA

Den noget sværere

By 	Har cirka 800 beboere	Deler navn med by i County Carlow i Irland	Kendt for et stort militært skydeterræn	Ligger i Ringkøbing-Skjern Kommune	Base for firmaet »Karl Einar Booking«
Kendt midtjyde 	Debuterede som digter i 1948	Var bibliotekar indtil 1966	Skrev 12 bøger ved navn Praksis	Begravet i Silkeborg i 2004	Fik sit folkelige gennembrud med Gittes Monologer
Natur 	Strækker sig over et areal på 150 km²	Op til 50 meter dyb	Ses blandt andet fra »Den Permanente«	Afgrænses af Sletterhage, Samsø og Tunø	Gør smilets by lidt vådere
Virksomhed 	Produktet har 8000 år på bagen	Virksomheden er indviet i 2004	Har til huse i en gammel molerfabrik	Sætter billeder af fossiler på sine produkter	Brygger både bock, ale, porter, hvede og lager
Bygningsværk 	Indviet oktober 2006	Består af fem mindre landsbyer	Har plads til 230 beboere	Vanskeligt at komme ud af, når man først er inde	Ligger på Enner Mark 10 km. vest for Horsens
Seværdighed 	Skabt af fiskeren Alfred Pedersen	Ligner et eventyrslot med tårne og spir	Rummer Danmarks største samling flaskeskibe	Hjertemuslinger udgør en vigtig del af seværdigheden	Ligger på Sneglevej i Thyborøn

På kryds og tværs

Svar til quiz
på fore-
gående side

Hatting

Rikke Skov

Holms-
land Klit

Arla

Salling-
sundbroen

Graceland
Randers

Borris

Per Højholt

Århus
Bugten

Fur Bryghus

Stats-
fængslet
Østjylland

Sneglehuset

			DIREKTE	MED- TAGNE	OVER- GÅ	PATTE- DYR	ELVIS	STONE	HÅND- TAG	UD- BRUD	SMAG- FULD	FYLDE- BØTTE	OVER- STÆDE
HVOR LIGGER KATTEGATCENTRET?			COLLIER										
			APPA- RATDEL					TRÆ					
			SMUKT					AMBI- TION					
TONE	▼	TOBAK VIND- JAKKE				INVEN- TAR BE- HANDLE				VASK TÆVET			
NÆDE					LÆK- KER- SULTENT								
DEL AF RIGET			TØR KORT			DANSK MUSI- CAL		FISK TYV					
TRO- ENDE					FLYTTE IDEO- LOGI						MÅL	BINDE- MIDDEL	
DEKADE				BILLE MAD									
BREMSE		BØJET ALFA OG -?						OMRÅ- DE		SPILLER		KJOLE	
HOLDER						DREN- GENAVN SLÅ							
MÅL	LØBE		AN- MODE					VÅBEN LIME					
MASKA- RADE					PAPIR LUFTIG			PUBLI- KATION		INSEKT FISK			
TORN			KØRE- TØJ PERIODE			BADE- STED							
FUGTIG				SKRIDT FISK						TIL- BRINGE		STIVNE	
KLINGE		VÆKST KURBY					BLOMST STYR						
PARTI- BOG- STAV		STOLA UMO- DERNE				VILD ANTAL							
SÆNK- NING			BIO- GRAF- TEATER					I TIL- GIFT					
STYRET													

KODEORD: Bogstaverne i de blå felter kombineres, så de danner navnet på en midtjysk by:

— — — — —

Indsend kodeordet, navn og adresse til **Magasinet MIDT, Region Midtjylland, Skottenborg 26, Postboks 21, 8800 Viborg** eller på magasinetmidt@rm.dk senest den 10. august 2011 og deltag i lodtrækningen om tre Supergavekort til en værdi af 500 kroner pr. stk. Kodeordet i sidste krydsord var »Herning«, og vinderne blev: Jan Holm Rasmussen, Videbæk, Evelyn A. Sørensen, Grenaa og Herla B. Knudsen, Mejrup.

Vigtige numre

Skottenborg 26 . Postboks 21 . 8800 Viborg
Tel. 7841 0000
kontakt@regionmidtjylland.dk . www.regionmidtjylland.dk

112

Ved ulykker og livstruende situationer skal du ringe 112.

Skadestuen

Hvis du kommer til skade kan du blive behandlet på skadestuen. Men du skal altid ringe først.

Den østlige del af Region Midtjylland

Bor du i den østlige del af Region Midtjylland, skal du ringe 8731 5050.

Kommunerne i den østlige del af Region Midtjylland er: Randers, Norddjurs, Syddjurs, Favrskov, Silkeborg, Aarhus, Skanderborg, Odder, Horsens, Hedensted og Samsø.

Den vestlige del af Region Midtjylland

Bor du i den vestlige del af Region Midtjylland, skal du ringe til egen læge.

Har din egen læge lukket, skal du ringe til lægevagten 7011 3131.

Kommunerne i den vestlige del af Region Midtjylland er: Skive, Struer, Lemvig, Holstebro, Ringkøbing/Skjern, Herning, Ikast-Brandø og Viborg.

Lægevagten

Tilbyder akut lægehjælp, når din egen praktiserende læge har lukket. Du skal ringe og lave en aftale med lægevagten, før du møder op i konsultationen på telefon 7011 3131.

Psykiatrisk rådgivningstelefon

Tilbyder rådgivning ved akut opstået eller akut forværret psykisk sygdom. Telefonen besvares hele døgnet af erfarne psykiatriske medarbejdere. Rådgiverne yder ikke behandling. Telefon: 7847 0470.

Sundhedsplejersketelefonen

Tilbyder råd og vejledning til småbørnsforældre om akut opståede problemer i weekender og på helligdage på telefon 7020 8018. Småbørnsforældre i Aarhus Kommune skal benytte 7020 8008. Telefonerne er åbne fredag, lørdag, søndag og helligdage kl. 17-20.

Læs mere på www.sundhedsplejersketelefonen.dk

Patientkontoret

Tilbyder information og rådgivning om patientrettigheder, frit sygehusvalg, ventetider m.m. på telefon 7841 0444. Patientkontoret har åbent man-tor kl. 10-12.

Læs mere på www.regionmidtjylland.dk/kontakt/patientkontoret

Tandlægevagt

Ved akut opstået tandpine eller tandskade uden for din tandlæges normale åbningstid, kan du kontakte Tandlægevagten på telefon 4051 5162. Tandlægevagten svarer fredag kl. 18.00 - 19.00, lørdag, søndag og helligdage kl. 10.00 - 11.00 samt kl. 12.00 - 13.00.

Kiropraktorvagten

Tilbyder hjælp til patienter med akut opståede skader i weekender og helligdage. Hver uge er to af regionens klinikker åbne i weekender og helligdage. Tidsbestilling kan ske efter aftale med kiropraktoren på telefon 7026 0041 eller 7026 0051. Læs mere på www.kiropraktorvagten.dk

Fysioterapivagten

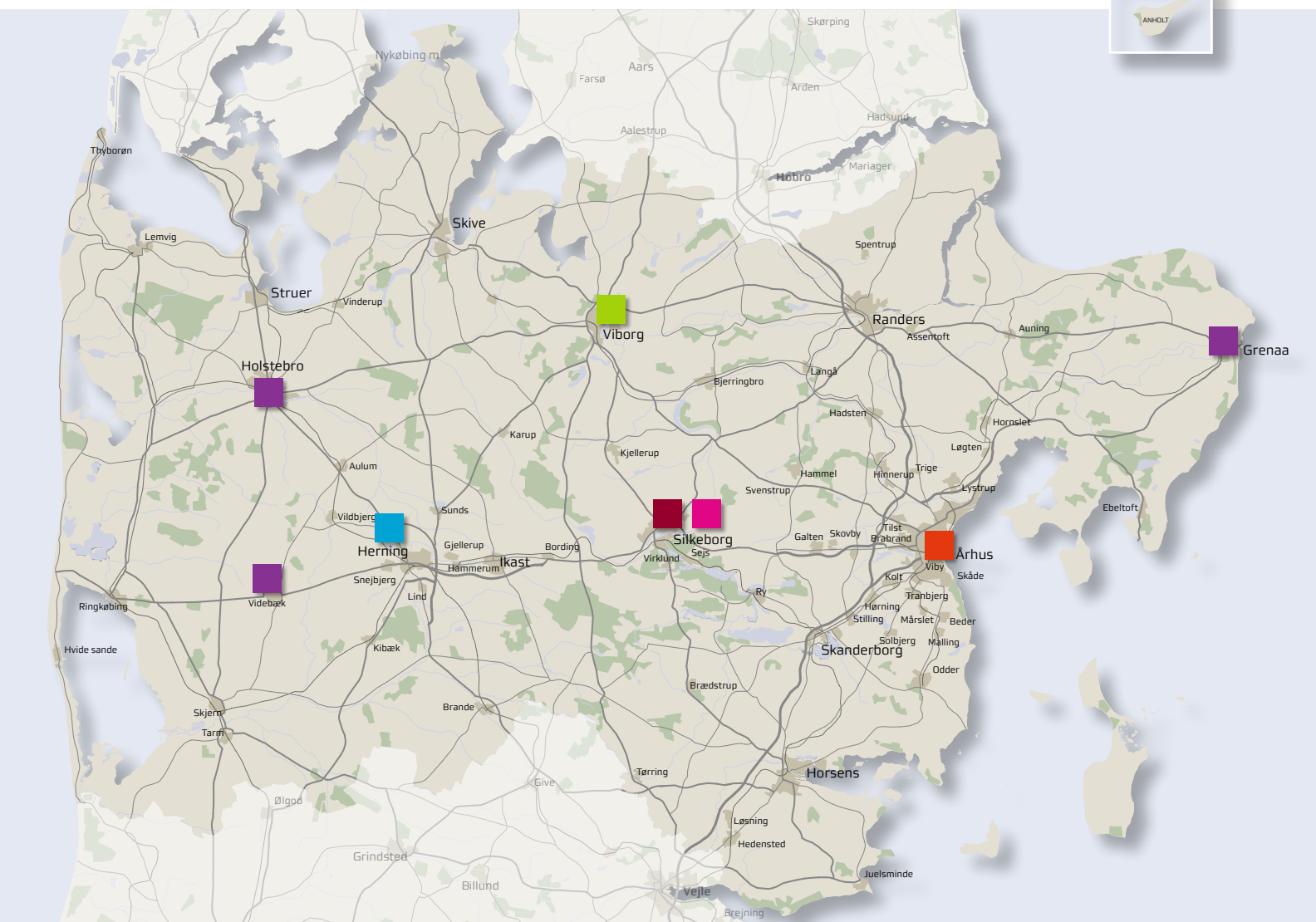
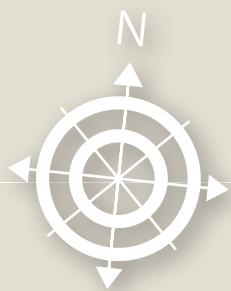
Tilbyder hjælp til patienter med akut opståede skader i weekender og helligdage. Tilbuddet gælder alle borgere i Region Midtjylland, men behandlingen foregår i Aarhus Kommune. Fysioterapivagten kan kontaktes mellem 09.00-10.00 på lørdage, søndage og helligdage på telefon 7070 2016.

Kørsel til og fra hospitalet

Patienter skal normalt selv sørge for at komme til og fra hospitalet i forbindelse med indlæggelse, udskrivning, ambulante undersøgelser osv. I særlige tilfælde kan man dog få tilskud til befordringsudgifter eller blive kørt med Region Midtjyllands taxaordning. Spørgsmål om befordring eller befordringsgodtgørelse rettes til Kørselskontoret i Holstebro på telefon 7023 6248. Kontoret har åbent mandag-fredag mellem kl. 8-14.

Læs mere på www.regionmidtjylland.dk/sundhed/vejledning+til+patienter/befordring

Region Midtjylland

 Blodigt hotelophold, side 6

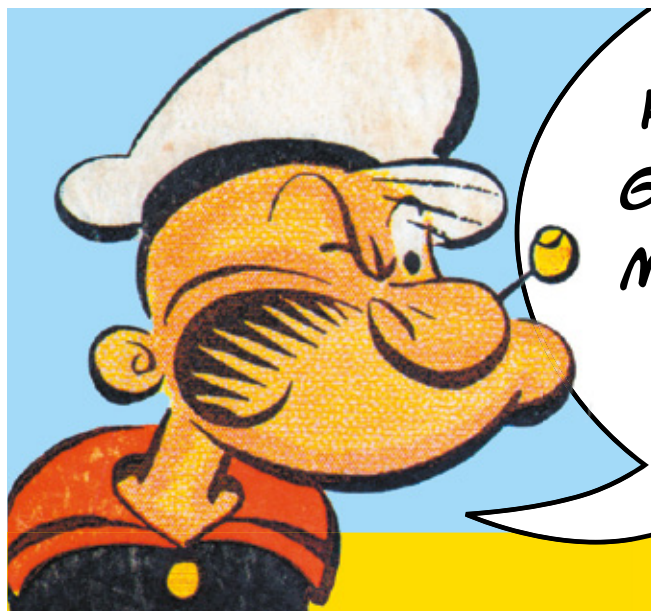
 Adgang forbudt for kvinder , side 12

 Borgerne fik ordet , side 20

 Ahhtju! På pollenjagt i Viborg , side 37

 De higer og søger i Gødstrup , side 38

 Seneste vindere af krydsordskonkurrencen, side 64

HUSK AT BESØGE CAFÉ
GASLIGHT, NÅR DU HAR
MØDT ASTERIX, ANDERS
AND, LUCKY LUKE OG
ALLE DE ANDRE!

Tegneserier for millioner

21. april - 21. august 2011

Danmarks Industrimuseum

Museet for produktion, levevilkår
og finansiell udvikling

Gasvej 17-19, 8700 Horsens, Tlf. 7562 0788
www.industrimuseet.dk

steder

Danmark under forvandling

Indtil 28.08.11

Oplev dit Danmark på Danmarks smukkeste kunstmuseum

14 af landets bedste fotografer har gennemfotograferet Danmark i det hidtil største fotokunstneriske projekt herhjemme. Tag på en overraskende opdagelsesrejse gennem det danske landskab, når de over 300 værker vises på HEART som eneste udstillingssted i Jylland.

Arrangementer sommer 2011:

- 16.06.11: Kom bag om Sculpture by the Sea i Aarhus – eksklusivt for HEART Club medlemmer.
- 14.08.11: Opera i det fri: gratis operakonzert under åben himmel med Den Kongelige Opera.
- 20.08.11: Biergarten med klassisk klang – Ensemble MidtVests festlige sæsonåbning med pølser, øl og klassiske tyske toner. Læs mere på www.emv.dk.
- 25.08.11: "Høj cigarføring" – en aften for sofistikerede drengerøve.

Læs mere om arrangementerne på www.heartmus.dk

heart

**HEART
HERNING MUSEUM
OF CONTEMPORARY ART**

BIRK CENTERPARK 8
DK 7400 HERNING
WWW.HEARTMUS.DK